

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1913.

Andra kammaren.

Nr 50.

Torsdagen den 22 maj.

Kl. 12 på dagen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 16 innevarande maj.

§ 2.

Föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 25 och statsutskottets utlåtanden nr 135—137.

§ 3.

Vidare föredrogos statsutskottets memorial nr 138, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till understöd för skjutbanors ordnande, och blev den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen av kammaren godkänd.

§ 4.

Härefter föredrogos, men blevo ånyo lagda på bordet lagutskottets utlåtande nr 37 samt jordbruksutskottets memorial nr 130 och utlåtande nr 147.

§ 5.

Jordbruksutskottets nu föredragna memorial nr 148, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till kronans laxfiske i Torne älv, lades till handlingarna.

§ 6.

Föredrogos vart efter annat:

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 17, i anledning av Första kammarens beslut över dess andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 15, i anledning av dels herr Trapps motion, nr 14, angående skrivelse till Konungen med begäran om framlägg-

gande av förslag till inrättande av ett penninglotteri för statens räkning, dels ock herr Åströms m. fl. motion, nr 92, om åvägbringande av utredning och förslag i fråga om inrättande av ett statsobligationslotteri; samt

statsutskottets utlåtanden:

nr 117, i anledning av väckt motion om åvägbringande av utredning och förslag i fråga om statsunderstöd åt byggnadsföreningar för åstadkommande av allmänna samlingslokaler;

nr 118, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till ändringsarbete inom nationalmuseibyggnaden;

nr 119, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av § 3 samt övergångsbestämmelserna i gällande avlöningsreglemente för tjänstemän vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning den 18 juni 1910;

nr 120, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående personligt lönetillägg åt tillförordnade ombudsmannen och fiskalen i medicinalstyrelsen E. O. Åberg;

nr 121, i anledning av väckt motion om gratifikation åt vaktmästaren Gustaf Wilhelm Hjalmar Carlbergs änka; och

nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för vissa tjänstemän att för avlöningsförhöjning tillgodoräkna sig tid, varunder tjänstledighet åtnjutits för fullgörande av värnplikt.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 7.

Ang. en interparlamentarisk konferens i Stockholm.

Till avgörande förelåg nu statsutskottets utlåtande nr 123, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av kostnaderna för den 19:e interparlamentariska konferensens hållande i Stockholm år 1914 samt en i hithörande ämne väckt motion.

I en den 4 april 1913 till Riksdagen avlåten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition, nr 195, hade Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att under förutsättning, att det bleve bestämt, att den 19:e interparlamentariska konferensen skulle hållas i Stockholm år 1914, såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för konferensens hållande därstädes på extra stat för år 1914 bevilja ett anslag av 30,000 kronor.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehaft en inom Andra kammaren av herr *Lindhagen* väckt motion, nr 331, däri föreslagits,

att Riksdagen med anledning av förevarande proposition ville bevilja det begärda anslaget för den 19:e interparlamentariska konferensens hållande i Stockholm år 1914 under villkor eller uttalande av den önskan, att, på sätt Kungl. Maj:t ägde närmare överväga, inbjudning, därest anslutning därtill kunde påräknas, skedde

till samtliga medlemmarna i de tre skandinaviska ländernas riksförsamlingar till ett samtidigt sammanträffande i Stockholm, och att bidrag till kostnaderna därför likaså utginge av det ifrågavarande anslaget;

samt att det begärda anslaget, därest sådant vid närmare undersökning skulle finnas erforderligt med hänsyn till en så beskaffad inbjudning, av Riksdagen ytterligare höjdes med något belopp, som torde av statsutskottet föreslås.

Utskottet hemställde

a) att Riksdagen måtte under förutsättning — — — (lika med Kungl. Maj:ts förslag) — — — 30,000 kronor; samt

b) att herr Lindhagens förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan utskottets hemställan blivit uppläst, gav herr talmannen på begäran ordet till

Herr Lindhagen, som anförde: Jag får uppriktigt säga, att det lyckligtvis är ganska sällan en motion har blivit så missuppfattad och där dess innehåll blivit så oriktigt återgivet, som här nu är fallet i den Interparlamentariska gruppens styrelses utlåtande och statsutskottets därpå grundade beslut.

Motionären har sagt »Guds fred» och styrelsen och utskottet ha svarat »Yxskaft»; något annat kan man väl knappast säga. Här om någonsin hade det således varit på sin plats, att även motionen varit intagen i utskottsbetänkandet. Man får en ytterst märkvärdig föreställning om motionen, då man läser bara statsutskottsutlåtandet med bilagor men icke motionärens motivering.

Jag är därför tvungen att något litet för kammaren redogöra för vad saken innebär, icke för att jag tror, att saken skall vinna kammarens bifall, men det går icke an, att saken affärdas på det här sättet.

Här har av Kungl. Maj:t föreslagits, att det skulle beviljas ett anslag till bestridande av kostnaderna för firande av hundraårsminnet av Sveriges fred, vilken fred ju ägt bestånd sedan 1814.

Då har jag kommit att erinra mig, att detta är en fred icke endast för Sverige utan för den skandinaviska halvön, samt anser dessutom, att det väl icke är nog med att blicka tillbaka på det århundrade, som gått, utan även är nödvändigt att blicka framåt på det århundrade, som kommer. Ur den synpunkten att 1814 har sin förnämligaste betydelse för de skandinaviska folken som en skandinavismens milstolpe, bör därför, menar motionären, detta hundraårsminne »i all synnerhet mana dem att samla sig till någon eftertanke vad detta sekel betytt för dem och framför allt, vilka lärdomar och uppfordringar det giver dem i deras vandringar i nöd och lust vid varandras sida uti de tider som stunda».

Sedan motionären därpå genomgått orsakerna till unionens upplösning, framhåller han, att den nära hundraåriga föreningen ändock icke varit förgäves, och säger:

*Ang. en
interparla-
mentarisk
konferens i
Stockholm.*

(Forts.)

Ang. en
interparla-
mentarisk
konferens i
Stockholm.
(Forts.)

»Den har hållit vid makt och utvecklat känslan av samhörighet i realiteterna och av ett behov av ett gemensamt framträdande, i den mån detta sker frivilligt och på grund av en förvärvad ömsesidig uppfattning, att därigenom vinnas ömsesidiga verkliga fördelar. Detta är utgångspunkten för de nya vägarna, vägar som måste bli nya även därutinnan, att det mål, till vilket de leda, inbjuda alla tre skandinaviska folken att tillsammans beträda dessamma. Vad vore viktigare än att sekelminnet 1914 invigdes med någon samfällid officiell erinran om dessa nya riktlinjer i våra gemensamma interskandinaviska strävanden.»

Motionären pekar sedan på åtskilliga tidstecken och åtskilliga resolutioner, som fattats nyligen i den riktningen, däribland också den av åttonde skandinaviska arbetarkongressen år 1912 antagna resolutionen i den skandinaviska frågan. Där står bland annat: »Kongressen finner, att tanken på ett folkligt samarbete mellan de skandinaviska folken fram mot enhetlighet, där sådan med fördel kan tillämpas, är synnerligen beaktansvärd». Där heter det också: »De socialdemokratiska partierna i Skandinavien böra därför i sin parlamentariska aktion och eljest söka gå i spetsen för även ett mera utvecklat samarbete mellan nationerna i Norden». Sålunda, det gäller även en parlamentarisk aktion.

Nu har jag därför föreställt mig, att skulle man kunna göra något av 1914 i åminnelsens tecken, vore det lämpligt att inbjuda riksförsamlingarna i de tre länderna till en sammankomst här i Stockholm i samband med den interparlamentariska kongressen till ömsesidig förbrödning och överläggning om några elementära angelägenheter. Det har jag ansett skulle vara ett fruktbarare uppslag till frändet av den hundraåriga freden på skandinaviska halvön än det som tagits av parlamentariska gruppen. Men på samma gång böra förslagen kunna förenas, och därför har av mig ifrågasatts, att en sådan sammankomst mellan representanter för de skandinaviska parlamenten skulle kunna ordnas samtidigt, omedelbart efter den andra sammankomsten. Denna plan skulle ha till syfte att sammanföra dem till bekantskap och överläggningar om deras huvudsakliga uppgifter.

Det står vidare i motionen, att detta lämpligen torde kunna ordnas genom en kommitté, tillsatt av regeringen eller genom styrelsen för interparlamentariska gruppen. Det förutsattes eventuellt någon förhöjning i det belopp, som skulle anslås för ändamålet, och vidare att man naturligtvis på förhand skall undersöka terrängen, innan man gör en sådan inbjudan.

Slutligen är det särskilt betonat, att det här vore ett sällsynt tillfälle för de skandinaviska parlamentsledamöterna i allmänhet att kunna få sammanträffa, ty här skulle beredas sådant tillfälle icke blott, såsom vanligen är fallet, endast för de mera bemedlade eller privilegierade, utan också och i all synnerhet för de övriga parlamentsledamöterna. För det ändamålet skulle beviljas fria resor å statsbanorna och fri inackordering i huvudstaden i familjer, vilken anordning skulle organiseras.

Nu har motionären mycket väl föreställt sig, att »1905» skall

resas som ett hinder mot en sådan tanke att göra 1914 till en milstolpe i skandinavismens historia. Men det säges i motionen: »Partilivet skall aldrig utträtta något, om det icke förstår eller tvingas att giva rum ibland för de oföränderliga och offentligen förkunnade sedelagarna, och även i politiken komma impulserna till de stora framstegen endast från de hugstora handlingarna. Det vore, förefaller det mig, gamla Sverige värdigt att såsom motstycke till 1814, då det sände objudna svenska trupper mot Norges huvudstad, nu 1914 inviga ett nytt sekel i de skandinaviska folkens liv genom att i svenska huvudstaden med öppen famn mottaga inbjudna norska och danska folkrepresentanter.»

Därför har jag ifrågasatt, att man i detta sammanhang skulle be Kungl. Maj:t att taga initiativ till att anordna en sådan sammankomst och på samma gång också eventuellt höja anslaget, om det behövs.

Nu har statsutskottet infordrat styrelsens för interparlamentariska fredsgruppens yttrande om detta. Och vad säger denna styrelse? Jo, till att börja med finner den tanken ytterst »beaktansvärd», och det finner man ju alltid — även här i Riksdagen — i sådana fall, men det stannar merendels vid detta. Men så heter det, att tanken »redan tagit sig uttryck uti det år 1908 bildade Nordiska Interparlamentariska Förbundet, som just har till sin uppgift att sammanföra ledamöter av de trenne nordiska parlamenten till gemensamma överläggningar», och vidare, »denna sammanlutning har hittills visat sig väl motsvara sitt ändamål, och det synes därför styrelsen ingalunda önskvärt att nu undanskjuta denna organisation för en annan, som då den såsom motionären tyckes hava tänkt sig skall tillkomma på regeringarnas initiativ och antagligen också stå under desammas ledning, skulle i flera avseenden få en från den nu bestående organisationen avvikande karaktär, vars lämplighet kan dragas i tvivelsmål. Lika litet synes det förmånligt, att tvenne till sin sammansättning och sitt allmänt ideella syfte så likartade organisationer skulle komma att verka vid sidan av varandra och följaktligen åstadkomma splittring av krafterna.»

Motionären har helt enkelt ifrågasatt en sammankomst år 1914 i det av honom angivna syftet. Men styrelsen har föreställt sig, att det är fråga om en organisation för framtiden, som skall bli parallell med den förut befintliga, och det tycker styrelsen blir en »splittring av krafterna». Det finns dock ingenting i motionen, som kan åsyfta något sådant. Jag har endast i motiveringen angivit varför riksförsamlingarna skola inbjudas och icke de interparlamentariska grupperna. Det är nämligen därför, att riksförsamlingarna äro ett mera homogent uttryck för folken än de interparlamentariska grupperna. Detta lilla moment i motiveringen har kommit styrelsen att fullkomligt hoppa i galen tunna. Jag har aldrig förr sett någon liknande irrfärd.

Vad särskilt angår styrelsens påstående, att det nordiska interparlamentariska förbundet har till uppgift att sammanföra ledamöter av de nordiska parlamenten, så vill jag säga, att detta nog icke lyckats, åtminstone ej i synnerlig grad, ty detta förbund har

*Ang. en
interparla-
mentarisk
konferens i
Stockholm.
(Forts.)*

Ang. en
interparla-
mentarisk
konferens i
Stockholm.
(Forts.)

endast sammankallat s. k. delegerademöten, bestående av 15 delegerade för varje land, och detta är ju icke ett sätt att sammanföra medlemmarna av parlamenten. Snarare har man funnit, att förbundet ibland lagt sig vinn om att hindra ledamöter av parlamenten att sammankomma. Därom har man livlig erfarenhet. Då det sålunda endast är gräddan av själva det interparlamentariska förbundet, som sammankommer, tror jag icke, att styrelsens påstående är så riktigt. Det står också, att förbundet hitintills väl motsvarat sitt ändamål. Varför skall styrelsen uttala en sats, som är så ofantligt omstridd? Vad jag uyss anförde om dess konstitution och dess metoder, är väl icke just ett uttryck för, att det alltid fyllt sitt ändamål, då det har en konstitution, som är så odemokratisk som möjligt och som det icke visat benägenhet att vilja ändra. Den omständigheten, att den norska socialdemokratiska gruppen utträtt ur denna organisation, kan väl icke heller vara ett bevis för, att förbundet kan anses väl fylla sitt ändamål.

Vidare föreställer sig styrelsen, att jag menat, att denna sammankomst skulle ordnas på regeringens initiativ. Det har motionären aldrig ifrågasatt. Det är enligt förslaget en kommitté, som skall ordna detta eller också den interparlamentariska fredsgruppens styrelse. Sedan styrelsen således i detta sitt yttrande rört sig vid sidan om ämnet med oriktiga eller omtvistliga påståenden, återkommer den till själva saken, och då heter det vidare i styrelsens yttrande, att Nordiska Interparlamentariska Förbundet anordnat en konferens i Stockholm år 1914, sådan dess stadgar eljest möjliggöra och herr Lindhagen törhända tänkt sig. Nej, jag säger uttryckligen, att jag icke tänkt mig att det skall ske på detta sätt, utan jag har tänkt mig, att det skall ske på annat sätt, nämligen att riksförsamlingarna själva skola inbjudas.

Ja, så anføres det, att det svårigen låter sig göra att här planera någon konferens, då den nordiska interparlamentariska unionen ungefär samtidigt skulle hålla sammankomst i Norge. Detta blir något helt annat än vad jag föreslagit, såsom lätteligen kan inses.

Så säges, att »styrelsen ej heller kan undgå att finna en särskild inbjudning till en konferens ställd till de norska och danska riksdagsmännen praktiskt taget ganska överflödig, då det allra största flertalet av dessa, såsom tillhörande den interparlamentariska unionen äro inbegripna uti den inbjudning, som, för den händelse det äskade anslaget beviljas, kommer att utfärdas till den interparlamentariska konferensen». Därtill vill jag först och främst anmärka, att icke alla ledamöter av riksförsamlingarna äro med i denna union, och särskilt vill jag erinra om, att de socialdemokratiska representanterna i Norge utträtt ur densamma. Under sådana omständigheter är det ju ganska egendomligt, att jämväl de vid omförmälda styrelsesammanträde närvarande socialdemokratiska representanterna, herrar Branting, Palmstierna, Wavriinsky och som jag tror även herr Bäckström anført, att av praktiska skäl en sådan inbjudan skulle vara ganska överflödig då de norska socialdemokraterna icke alls komma med. Vad motionen äsnyftar kan

icke tillgodoses genom denna stora interparlamentariska unionens konferens år 1914. Ty den interparlamentariska unionen sammanträder för sina särskilda ändamål, och motionären har däremot ifrågasatt ett särskilt skandinaviskt sammanträffande.

Styrelsen förmenar vidare, att de skandinaviska riksdagsmännen skulle kunna 1914 komma i tillfälle att infinna sig vid den interparlamentariska konferensen. Nej, fränsett att ej alla riksdagsmän höra dit, blir det endast de förmögna och de särskilt privilegierade eller understödda, som skulle komma i tillfälle därtill, men icke de andra, tvärtom, dessa andra skulle allesammans komma att utebli. Min motion däremot avser just att bereda tillfälle till ett mera generellt sammanträffande.

Styrelsen tror också, att hållandet samtidigt på samma plats av tvenne konferenser av denna art uti flera avseenden skulle medföra praktiska olägenheter, och således vara mindre lämpligt. Men det är väl just lämpligt, att man i följd håller dessa konferenser på en gång. I sommar har man ju tänkt i Haag sammanföra fredsföreningarnes konferens och den interparlamentariska konferensen just därför att man ansett det lämpligt att göra så. Då synes det mig vara praktiskt, att man har dessa båda konferenser i följd i Stockholm, åtminstone kan det väl icke anses vara mera bekvämt för svenska riksdagsmän att resa först upp till Stockholm och sedan till Norge.

Sedan heter det: »Styrelsen finner sålunda det beaktansvärda uti herr Lindhagens framställning bäst tillgodoses genom en fortsatt utveckling och konsolidering av det Nordiska Interparlamentariska Förbundets verksamhet.» Min framställning går ju ut på ett tillfälligt sammanträffande år 1914, och så säger man, att detta bäst tillgodoses genom en fortsatt utveckling och konsolidering av det nordiska interparlamentariska förbundets verksamhet i framtiden. Det är icke heller något förnuftigt svar på motionen.

Nu vet jag, att sådana här saker icke ha någon kurs, de erhålla icke understöd från något av partierna, utan alla partier äro ständigt eniga om att avböja alla nya initiativ beträffande de interparlamentariska frågorna, och då är det ju knappast lönt att göra något yrkande. Då skulle jag nästan ha större utsikt med ett yrkande, att kammaren skulle med ogillande av utskottets motivering låta bero vid vad statsutskottet yrkat. Men jag tror knappast att kammaren vid denna sena tid av riksdagsarbetet skulle mäka ens en sådan tankeansträngning, jag finner det därför ej heller lönt att göra detta yrkande, utan skall, herr talman, tillåta mig att formligen yrka bifall till motionen, vilken ju i alla fall innehåller det önskemål, som i denna sak ligger motionären mest om hjärtat.

Vidare yttrade:

Herr Ekman: Herr talman! Det var hårda ord som herr Lindhagen nyss riktade mot statsutskottet och styrelsen för den interparlamentariska fredsgruppen. Han sade, att både statsutskottet och denna styrelse hade i sina utlåtanden lämnat ett svar på herr

*Ang. en
interparla-
mentarisk
konferens i
Stockholm.
(Forts.)*

Ang. en
interparla-
mentarisk
konferens i
Stockholm.
(Forts.)

Lindhagens motion, som fullständigt motsvarade det gamla ordspråket: God dag, yxskaft! Dessutom hade, såsom han något längre fram sade, denna styrelse genom det svar, den lämnat på denna framställning, fullständigt hoppat i galen tunna. Herr Lindhagen sökte bevisa detta genom att lämna ett referat av den motion, som han avgivit. Jag skall inskränka mig till att, då jag besvarar herr Lindhagens yttrande, endast läsa upp klämmen av herr Lindhagens motion, ty såvitt jag kan erinra mig, var det just klämmen, som herr Lindhagen hoppade över, och jag måste säga, att i statsutskottet och även inom Riksdagen bruka vi ju fästa oss mycket vid själva klämmen, som ju utgör det yrkande, som motionären vill framställa. Denna kläm innehåller:

»1:o) att Riksdagen med anledning av propositionen nr 195 ville bevilja det begärda anslaget för den 19:e interparlamentariska konferensens hållande i Stockholm år 1914 under villkor eller uttalande av den önskan, att, på sätt Kungl. Maj:t äger närmare överväga, inbjudning, därest anslutning därtill finnes kunna påräknas, sker till samtliga medlemmarna i de tre skandinaviska ländernas riksförsamlingar till ett samtidigt sammanträffande i Stockholm, och att bidrag till kostnaderna därför likaså utgår av det ifrågasvarande anslaget;

2:o) att det begärda anslaget, därest sådant vid närmare undersökning skulle finnas erforderligt med hänsyn till en så beskafad inbjudning, av Riksdagen ytterligare höjes med något belopp, som torde af statsutskottet föreslås.»

Herr Lindhagen sade, att han trodde, att kammaren nu icke vore mäktig en sådan tankeoperation, som det vore nödvändigt att göra för att gå med på bifall till en framställning om ogillande av statsutskottets motivering. Jag får säga, att med erkännande av vad herr Lindhagen uttalat rörande svårigheterna av en sådan tankeoperation, jag icke kunnat finna av klämmen, trots jag ansträngt mig, annat än att såväl statsutskottet som den interparlamentariska fredsgruppens styrelse uppfattat herr Lindhagens framställning fullkomligt riktigt. Denna framställning går nämligen ut på, att i samband med planerandet av en interparlamentarisk konferens i Stockholm de skandinaviska parlamentens ledamöter skulle inbjudas till en konferens här, och att kostnaderna för även detta möte mellan de olika parlamentens ledamöter måtte utgå av statsmedel. Då har väl icke statsutskottet haft att pröva något annat än frågan, huruvida det vore lämpligt att utfärda en sådan inbjudning i sammanhang med inbjudningen till den interparlamentariska konferensen, och statsutskottet har motiverat, varför utskottet icke ansett detta lämpligt, därmed, att den interparlamentariska konferensen ju omfattar representanter för de allra flesta parlamenten, under det att herr Lindhagens motion avser något, som står i ett vida närmare sammanhang med det *nordiska interparlamentariska förbundets* verksamhet och möten än med den stora *interparlamentariska unionens*. Man har därför ansett, att om en sådan framställning, som herr Lindhagen gjort, skulle upptagas till behandling, så borde detta ske i samband med frågan om anslag till det

nordiska interparlamentariska förbundets möten. Då emellertid ett sådant möte icke är avsett att hållas det året i Stockholm utan i Kristiania, så har man icke ansett lämpligt att upptaga denna anslagsfråga i detta sammanhang.

Jag ber vidare få säga, att utgångspunkten i herr Lindhagens anförande enligt min uppfattning icke är riktig. Den interparlamentariska konferensens förläggande till Sverige denna gång har icke skett uteslutande av den anledningen, att man här velat fira den hundraåriga freden, utan det har varit ett länge uttalat önskemål, att denna konferens en gång skulle hållas här. Under sådana förhållanden har man ansett, att detta borde ske nämnda år, då även den hundraåriga freden kunde firas.

Jag anhåller, herr talman, om bifall till utskottets hemställan oförändrad.

Herr Lindhagen: Den siste talaren förklarade, att han hade ansträngt sig för att sätta sig in i vad jag föreslagit. Jag undrar, om han verkligen håller på detta sitt förmenande. En ledamot av styrelsen i interparlamentariska fredsgruppen har erkänt för mig att han icke läst motionen före styrelsesammanträdet och att den ej ens därvid upplästs, då han anslöt sig till utskottets utlåtande. Huruvida de andra ledamöterna satt sig in i saken känner jag icke till, men befarar dock att även de i allmänhet icke läst motionen, då saken föredrogs i styrelsen. Och jag tror, att statsutskottet nu är så ansträngt, att det icke kunnat ägna någon större uppmärksamhet åt en sådan sak som denna än genom att svärja på magisterns ord.

Hvad angår statsutskottets utlåtande, framhöll jag, att hvad däri yttras icke berör något av vad jag sagt i motionen. Men av ingressen till styrelsens för den interparlamentariska fredsgruppen uttalande, som av utskottet åberopas, synes framgå, att man tänkt sig, att jag skulle velat skapa en organisation, som konkurrerade med andra likartade organisationer. Sedan inlåter sig styrelsen på att omständligt utveckla, huru olämpligt detta är. Att inbjuda till ett speciellt möte 1914 är dock icke att skapa någon organisation för framtiden.

Sedan sade jag, att styrelsen därefter ur formella synpunkter kommer in på själva saken för att sedan återfalla i sina organisatoriska funderingar. Jag skulle vilja fråga herr Ekman, om han skulle vilja en gång yttra sig även om motionens undermening, om han över huvud anser det lämpligt eller olämpligt att begagna året 1914 till ett sådant firande, varigenom man skulle kunna samla folken till tankar på det kommande århundradet. Detta är meningen med motionen, och på den punkten svarar icke någon människa något alls. Jag frågar herrarne: är det icke angeläget, att vi här i Norden år 1914 taga fasta på detta årtal och göra något för att samla oss i eftertanke även framåt — och icke bara resa ett monument på gränsen liksom en gravvård över det förfutna. Det är detta spörsmål, som motionären velat ha svar på, men därom tiga den interparlamentariska fredsgruppen och statsutskottet, och

*Ang. en
interparla-
mentarisk
konferens i
Stockholm.
(Forts.)*

Ang. en
interparla-
mentarisk
konferens i
Stockholm.

(Forts.)

det är dock därpå hela frågan hänger. Jag ber att få rikta en interpellation till herr Ekman, och frågar honom: gillar herr Ekman motionens verkliga innehåll eller icke?

Herr Branting: Herr talman, mina herrar! Jag skall icke alls söka åstadkomma, att det utspinner sig mera debatt om denna sak, än som är högst nödvändigt, men då herr Lindhagen riktade en bestämd fråga, huruvida man anser, att minnet av år 1814 på något sätt bör celebreras av dem, som äro vänner till fred och samförstånd och god grannsämja mellan nordens folk, så ber jag att få säga, att det föreligger ett utmärkt tillfälle att göra detta vid den interparlamentariska nordiska konferens, som enligt den vanliga, hävdvunna ordningen — de tre nordiska länderna bruka nämligen alternerande utfärda inbjudningar till dylika konferenser — kommer att hållas år 1914 i Kristiania. Det är ju ingalunda uteslutet, att med tanke på det årtal, den hålles, giva denna konferens i Kristiania en mera vidsträckt prägel än ett enbart delegerademöte. Det synes mig sålunda, att den naturliga formen för en sådan samverkan och ett sådant framträdande av den skandinaviska tanke, som herr Lindhagen strävar till, redan är given genom denna konferens, som kommer att hållas i Kristiania. Att nästan samtidigt ställa till med en annan konferens med ungefär samma personer i Stockholm synes mig vara synnerligen olämpligt.

Herr Ekman: Herr talman! Den direkta fråga, som herr Lindhagen riktade till mig, har nu blivit av herr Branting besvarad, ehuru visserligen icke för min räkning. Jag kan i stort sett instämma i vad herr Branting sade och vill för egen del tillägga, att jag icke anser det förslag, han i sin motion väckt, lämpligt av de praktiska skäl, som anförts i statsutskottet.

Sedan skall jag be att få rätta ett misstag av herr Lindhagen. Det var icke i statsutskottet, som jag hade svårt att förstå, vad herr Lindhagen menade, då jag ansåg, att tankegången i motionen var klar, utan vad jag icke förstätt, det var herr Lindhagens anförande i dag och den tolkning han däri gav åt innehållet i motionen. Det var detta, som vållade mig något huvudbry.

Herr Lindhagen: Jag är mycket tacksam, att jag nu äntligen har fått svar på min motion. De två sista talarna lovade, att det skulle göras någonting just i motionens syfte i Kristiania år 1914, och jag motser nu med största spänning det nit, som härför skall utvecklas, och vad positivt skall komma fram av detta. Det var i alla fall ganska bra, att på detta sätt tvingades fram ett halvt löfte, att här skulle komma att göras något år 1914 i detta avseende.

Nu vill jag dock som sagt häremot säga, att det nog ej blir något därav i alla händelser. Ett norskt initiativ är ganska vanskligt att tänka sig i detta fall. Skall det kunna göras något, måste det vara Sverige, som skall vara inbjudaren. Det är det första. Så är det vidare riksförsamlingarna, som skola inbjudas och icke de parlamentariska sammanslutningar, som bilda det nordiska inter-

parlamentariska förbundet. Detta interparlamentariska nordiska förbund är särdeles rädd för alla nya initiativ. Det har hittills envisats att sammanträda genom delegerade, 15 från varje land, och vid dessa tillfällen har man visserligen en del överläggningar på förmiddagarna, men på eftermiddagarna festar man. Jag har till och med hört en ledamot av denna delegation sagt, att dessa delegerademöten egentligen bara äro middagssällskap. Hur det i verkligheten förhåller sig med den saken, vet jag naturligtvis icke. Det är verkligen icke någon representativ församling, som har till syfte att arbeta för de tre nordiska ländernas framtid. Slutligen blir tyngdpunkten förlagd till den stora unionens sammankomst 1914 i Stockholm och då förmår man nog ej så mycket samma sommar på ett annat därifrån avlägset ställe.

Jag anser således, att det blir fiasko av detta, och jag förundrar mig särskilt över, att herr Branting rekommenderar, att man i Norge 1914 skulle göra något i motionens syfte, då just den norska socialdemokratiska gruppen utträtt ur den nordiska unionen. Det blir trevligt för de svenska socialdemokraterna att fira skandinavismen där i frånvaro av sina norska partivänner. Herrarna se, vad det är för realiteter i herrar Ekmans och Brantings senaste förslag, vars goda mening jag emellertid särskilt ber att få tacka dem för.

Överläggningen var härmed slutad. Efter av herr talmannen först given proposition beträffande mom. a) blev utskottets i detta moment gjorda hemställan av kammaren bifallen.

Sedan herr talmannen härefter beträffande mom. b) framställt propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet av herr Lindhagen väckta motionen, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 8.

Statsutskottets härfpå föredragna utlåtanden:

nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av överskott i den s. k. djurgårdskassan till vissa reparationsarbeten vid Ulriksdals och Drottningholms slott; och

nr 125, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet under år 1914,

blevo av kammaren godkända.

§ 9.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget statsutskottets utlåtande nr 126, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fastställande av telegrafverkets stat för driftkostnader år 1914 jämte i hithörande ämne väckta motioner.

*Ang. en
interparla-
mentarisk
konferens i
Stockholm.
(Forts.)*

Punkten 1.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Ang. anslag
till Nynäs-
hamns sam-
skola.*

Punkten 2, angående anslag till Nynäshamns samskola.

I anledning av två likalydande till utskottets förberedande behandling överlämnade motioner, väckta, den ena, nr 42, inom Första kammaren av friherre *Falkenberg*, och den andra, nr 71, inom Andra kammaren av herr *Starbäck*, hemställde utskottet att Riksdagen, med bifall till förevarande motioner, måtte för sin del besluta att från det i telegrafverkets stat för driftkostnader under omkostnadsstaten uppförda förslagsanslag till diverse utgifter för en gång anvisa ett belopp av 1,000 kronor att överlämnas till aktiebolaget Nynäshamns samskola.

Häremot hade herrar *O. Jonsson*, greve *Klingspor*, friherre *J. G. Beck-Friis*, *Lindh*, *Thorsson*, *Persson* i Stallerhult, *Rydén*, *Lindberg*, *Odqvist* och *Gustafsson* i Örebro reserverat sig.

Efter föredragning av utskottets hemställan yttrade:

Herr Rydén: Herr talman! Vid denna punkt ha åtskilliga ledamöter av denna kammare antecknat en reservation, som innebär avslag på utskottets hemställan. Då denna kostnadsfråga i detta fallet är synnerligen obetydlig, så är det ur den synpunkten icke mycket att tala om vid denna sena tidpunkt. Men ur principiell synpunkt är dock denna fråga icke så obetydlig.

Innehållet i förslaget är i korthet det, att staten, d. v. s. telegrafverket, skulle anslå 1,000 kronor till ett enskilt skolbolag i Nynäshamn, och detta anslag skulle utgå för att minska detta skolbolags skuldbörda, som det äsamkat sig vid inköp av tomt för den enskilda samskolan i samhället. Det fördes verkligen i statsutskottet en rätt lång debatt om detta. Man hade klart för sig, att ett sådant anslag i och för sig skulle leda till rätt omfattande konsekvenser med hänsyn till andra platser, där staten har större företag, men framför allt ur principiell synpunkt. Åtskilliga inom utskottet ansågo det vara principiellt förkastligt, att staten understödde en enskild samskola. Den rätta organisationen av skolväsendet därute vore naturligtvis att bygga på folkskolan, vilket alltid varit Andra kammarens och äfven på senaste tider Riksdagens ståndpunkt. Då Första kammaren i går med stor majoritet avslagit utskottets hemställan, så hoppas jag, att det icke här skall behövas så ingående motiveringar, för att det även här skall bli ett avslag på statsutskottets hemställan.

Jag tillåter mig därför yrka avslag å utskottets hemställan.

Herr Starbäck: Herr talman, mina herrar! Ja, det är ju, som den föregående ärade talaren anmärkte, en mycken liten summa, som det här rör sig om. Som bekant brukar det vara så, att när

det gäller ett stort anslag kan det ofta gå ganska lätt, under det att vid en liten summa det ofta ställer sig svårare. Det har även denna riksdag visat. Emellertid så varnar nu den ärade reservanten och sista talaren för att draga de konsekvenser, som ett bifall till utskottets förslag här skulle innebära. Han ingår icke närmare på att utreda, vilka särskilda konsekvenser det skulle vara, men jag förmodar, att det skulle leda därtill, att om statsutskottet lämnar ett statsbidrag härtill, på grund av att staten på ett visst ställe har en större arbetarestock samlad, skulle det kunna medföra liknande krav från en massa andra ställen i vårt land. Då torde det väl knappast vara enbart antalet arbetare, som kan medföra en sådan konsekvens, ty det skall väl också vara andra förhållanden med i räkningen. Förhållandet är ju nu detta, att till Nynäshamn har telegrafverket genom Riksdagens bistånd och bifall utflyttat telegrafverkets verkstäder och därmed har följt en arbetarestock på 500 man, och ett mycket stort antal skolpliktiga barn. I Nynäshamn finnes ett utmärkt folkskolehus, som, innan samhället på detta sätt ökades, var fullt tillräcklig för dess behov. Endast för ett mycket litet fåtal barn fordrades en överbyggnad på denna. Märk väl, mina herrar, att det hela tiden gäller en överbyggnad på folkskolan. Således när nu en sådan möjlighet till utvidgning av den förntvarande överbyggnaden i en liten enskild samskola finnes, då inträder enligt min uppfattning det förhållandet, att staten gentemot detta behov bör med avseende å offervillighet bli likställd med de enskilda personer, enskilda arbetsgivare, som ha intresse av att få denna skola till stånd. Det är ungefär som när man vill bygga en järnväg genom en trakt, som går genom stora mer eller mindre rika enskilda kommuner och genom en statens kronopark. Kommunerna teckna här bidrag, de enskilda bolagen och bruken teckna bidrag, och då kommer man och säger, att även staten bör av samma skäl teckna bidrag.

Först ville jag säga, och jag återkommer härvid till de principiella skäl, som herr Rydén talade om, att om man ser saken på detta sätt, kunna ju konsekvenserna icke bliva så särdeles stora. Ty för att staten skall anses skyldig att lämna sådant bidrag, måste man säga sig, att kommunens förhållanden icke få vara sådana som de äro i en storstad, där ett helt ordnat skolväsende på alla möjliga områden måste finnas. Man kan också icke säga, att fallet kan likställas med Trollhättan eller andra sådana platser, som jag förut hört påpekas. Jag vill vidare säga, att skulle vid något annat samhälle, någon annan station en dylik situation uppstå, genom att staten flyttade ett stort antal arbetare, då är det min uppfattning att staten också där bör taga konsekvenserna därav. Det kan dock väl aldrig väljas någon större rubbning genom en sådan konsekvens, och det kan ju icke *någonsin* bli fråga om någon avsevärd summa, men den kan bli till mycket stor välsignelse.

Nu säger herr Rydén, att det här gäller att betala skulderna för en *enskild* skola, och att detta väl skulle vara någonting principiellt oriktigt. Låt skolväsendet i Nynäshamn utveckla sig som det skall göra, säger han, d. v. s. med en överbyggnad på folk-

Ang. anslag till Nynäshamns samskola.
(Forts.)

Ang. anslag
till Nynäs-
hamns sam-
skola.
(Forts.)

skolan, så kan det sedan bli en mellanskola, och staten kommer att få lämna reglementerat bidrag, Ja, det är just detta, som det här gäller, herr Rydén. Jag kan icke förstå, att herr Rydén så bestämt påstår, att det gäller något annat. Gång efter annan upplyses här att frågan gäller iurättandet av en överbyggnad på folkskolan och säges, att när den väl kommit till stånd, kan detta sedan bli en kommunal mellanskola. Ja, i detta fall kommer det alldeles bestämt att bli en kommunal mellanskola, ty så klokt folk finnes nog i Nynäshamns kommunalstyrelse, att den icke afstår från de mycket större bidrag, som den kommunala mellanskolan skulle få, för intresset att få kalla den för enskild mellanskola och därigenom endast få litet mera att säga.

Vad gäller då frågan? Jo, frågan gäller att giva sådana undervisningslokaler och gravationsfria skollokaler för denna överbyggnad på folkskolan, att kommunen kan övertaga den. För detta ändamål ha medel insamlats av enskilda, och nu vågar man hemställa, att Riksdagen också skall lämna sitt bidrag på 1,000 kronor, därför att staten såsom arbetsgivare där har en stor massa arbetare med skolpliktiga barn. Får den förutvarande skolan understöd för en gång, så kan kommunen övertaga den. Den blir en kommunal mellanskola på folkskolans grund. Det är ingalunda fråga om någon överklass-skola eller något dylikt, utan det blir en kommunal mellanskola på folkskolans grund enligt stadgar och reglementen, och den har sedan rätt att få understöd av staten enligt svensk författningssamling för 1909 och 1911. Detta är sakens enkla innebörd, och jag kan för min del icke förstå de principiella betänkligheter, som här hava gjort sig gällande.

Till sist en kort sammanfattning: staten har bidragit till att på ett ställe, där skolförhållandena icke äro fullt utvecklade, en stor skara arbetare, 500 stycken, placeras. De hava ett stort antal skolpliktiga barn; en del av dessa vilja ha den undervisning, som en överbyggnad på folkskolan kan ge, särskilt i form av den kommunala mellanskolans undervisning. För att nu de undervisningslokaler må komma till stånd, vilka behövas för att en kommunal mellanskola skall kunna uppstå, begär man 1,000 kronor för en gång. Det är hela denna stora frågas enkla innebörd. Jag vågar verkligen tro, herr talman, att Andra kammaren skall uppfatta situationen sådan som den verkligen är, och jag hoppas, att den för sin del ger detta bidrag.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde herrar *Byström, Wallin, Martin* och *Zetterstrand*.

Herr Thorsson: Herr talman! Då jag har biträtt den reservation, som åtföljer detta utskottsutlåtande, ber jag i anledning av herr Starbäcks anförande få säga några ord.

Han har starkt hävdadt den uppfattningen, att, därför att statsverket till Nynäshamn förlagt en verkstadsrörelse, staten även har

en viss skyldighet att bevilja anslag till det därstädes igångsatta skolföretaget. Sådan herr Starbäck framställt saken, tangeras ju frågan om statens skattskyldighet till kommun, där staten har någon verksamhet; men jag kan för min del icke biträda den tanken, att den mycket stora och viktiga frågan om reglerandet av statens skattskyldighet till kommunerna för i dem utöfning rörelse skall lösas på det sätt, som här ifrågasatts; utan det ärendet få vi väl ta och lösa alldeles fristående från skolspekulationerna i Nynäshamn.

Ang. anslag till Nynäshamns samskola.
(Forts.)

Saken ligger ju så, att telegrafstyrelsen med lifligt bistånd av telegraffullmäktige för ett par år sedan var mycket intresserad av att få telegrafverkets verkstäder förlagda till Nynäshamn. Det påpekades då olägenheten av att flytta dessa verkstäder så långt bort ifrån huvudstaden och förlägga dem till en så avsides belägen plats, där man skulle vara tvungen att anlita en privat järnväg för en avsevärd del av sina frakter av gods o. s. v. Emellertid hävdades då den uppfattningen, att detta var en alldeles idealisk plats, och man hävdade också, att skolförhållanden och dylikt vore präktiga på platsen, så att det icke kunde vara tal om att man flyttade det här företaget ut i en ödemark. Nu, omedelbart efter det att denna plan är realiserad, nu duger icke den vanliga folkskolan i Nynäshamn, som var så idealisk för ett par år sedan; utan nu skall statsverket lämna ett extra bidrag till en privat samskola.

I det fallet kan jag icke annat se, än att herr Rydén's uppfattning är fullständigt riktig, att rätta vägen att utveckla skolväsendet på denna plats är att låta folkskolan utveckla sig så, att man på normalt sätt får en påbyggnad på denna, och icke genom att vid sidan av folkskolan bibehålla denna nu påtalta skola.

Nu vet jag väl, att det betonas, att det är meningen att kommunen skall övertaga denna skola. Men därom hava vi ingen som helst annan uppgift än vad som står i motionen, nämligen att, om statsverket ger dessa 1,000 kronor, vägen är jämnad för att kommunen som sådan skall övertaga skolan.

Jag kan icke frigöra mig från den tanken, att detta anslagskrav kan hava mycket vittgående konsekvenser, och därför har jag icke kunnat biträda detsamma. Det är icke som motståndare till ett utvecklat skolväsen i Nynäshamn, som jag intager denna ståndpunkt; ty när den saken föreligger i sådant skick, att statsanslag skall lämnas till i en vederbörlig ordning tillkommen överbyggnad på folkskolan, då är jag för min del beredd att lämna min röst till detta.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr *Lindberg* instämde häruti.

Herr *Ekman*: Herr talman, mina herrar! Jag skall giva den sista ärade talaren fullkomligt rätt däri, att detta icke kan vara

Ang. anslag
till Nynäs-
hamns sam-
skola.
(Forts.)

rätta vägen att lösa det stora spörsmålet om statens skattskyldighet till kommunerna, och det lärer väl också vara att överskatta betydelsen av detta bidrag av 1,000 kronor en gång för alla, om man ville påstå, att detta skulle kunna vara på något sätt prejudicerande i avseende å denna stora och vidsträckt frågas lösning.

Där gick i den siste ärade talarens anförande en liten underström av det missnöje, som från flera håll gjorde sig gällande, då vi beslöto telegrafverkets verkstäders förflyttning till Nynäshamn. Det fanns ju ledamöter av Riksdagen, som ansågo, att det vore lämpligare att förlägga dessa stora verkstäder till någon annan plats än Nynäshamn — förslag saknades ju icke — men jag får säga, att de skäl, som för mig och flera med mig voro avgörande, då det beslutet fattades, de skälen skattar jag så högt, att jag med mycket stort jämnmod skall bära, om med det beslutet skulle följa att Riksdagen en gång för alla nu skulle behöva underkasta sig en relativt så obetydlig utgift som 1,000 kronor för att få även undervisningsfrågan löst i Nynäshamn. Den siffran är sannerligen alldeles för liten, för att man därpå skulle kunna bygga något klander över det beslut, som Riksdagen förra året fattade beträffande dessa stora och betydelsefulla verkstäders förläggande till platsen.

Förhållandet är helt enkelt det, att genom åtgöranden av personer, som förut haft intresse för Nynäshamn, man har ordnat för denna undervisning i den riktning, som här är avsedd, och för ett antal av 20 eller 22 elever — jag kommer icke säkert ihåg siffran. Men genom statsmakternas beslut att förlägga telegrafverkets verkstäder till Nynäshamn tillföres denna undervisningsanstalt ytterligare elever, som nära nog fördubbla dessas föregående antal. Den ifrågavarande undervisningsanstalten har bildats genom tillskott av intresserade personer på platsen, av lärjungarnas målsmän o. s. v. Det kan väl då knappast anses orimligt, om man skulle säga, att när staten föranleder en sådan stor ökning av elevantalet, staten också i någon mån borde kunna en gång för alla bidraga till att denna undervisningsanstalt kan upprätthållas för detta större elevantal; och det kravet inskränker sig till dessa 1,000 kronor.

Nu säger man, att härigenom öppnar man vägen för liknande krav från andra håll. Jag tror, att det skall bli ganska svårt att leta upp exempel, som fullt motsvara detta exempel, där genom statsmakternas beslut verkstäder och en hel arbetarekår blivit flyttade från ett samhälle, där det funnits fullt tillfredsställande undervisningsanstalter, till ett annat samhälle, där på grund av denna förflyttning numerären av elever så väsentligt ökas, att de dittillsvarande undervisningsanstalterna visa sig otillräckliga. Jag tror, säger jag, att det skall vara ganska svårt att uppleta många sådana exempel. Men jag lägger till, att om man kommer och pekar på fullt liknande förhållanden och säger: »här bör staten, all den stund staten beviljade ett sådant anslag 1913, även nu lämna ett sådant obetydligt bidrag som 1,000 kronor,» jag vågar påstå, att även den gången det är lämpligt att bevilja det.

Och vilkas undervisning är det, som det här gäller? Jo, det är barnen till de arbetare, som nu flytta ut till de nya verkstäderna;

och skulle nu genom ett avslag från Riksdagens sida detta önskemål icke kunna genomföras, är det de, som närmast bli lidande på det. Jag vågar verkligen hoppas, att Riksdagens Andra kammare icke för att spara ett sådant belopp som 1,000 kronor skall vilja framkalla de svårigheter som synas hota, och jag anhåller, herr talman, att på det allra livligaste få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. anslag till Nynäshamnns samskola.
(Forts.)

Herr Rydén: Herr talman! Jag kan icke hjälpa, att jag känner det svårt att vid denna punkt helt nedlägga striden för reservationen. Det är nämligen så, att det i detta fall är en ganska stor principfråga, som man har att göra med.

Jag skall icke så mycket fästa mig vid den principfrågan, som herr Thorsson var inne på, nämligen de synpunkter, vilka beröra statens beskattning inom kommunerna, som fastmera vid den skolorganisatoriska synpunkten. Jag ber också att i förbigående få påpeka för herrarna, att i denna fråga telegrafstyrelsen själv har varit inne hos regeringen med en anhållan om att få lov att ordna saken på det i motionerna föreslagna sättet, men att regeringen har avslagit denna anhållan av principiella skäl; men, sedan regeringen sålunda avslagit framställningen, komma de båda telegraffullmäktige till Riksdagen och vilja på den vägen, genom att förmå Riksdagen att acceptera framställningen, nå målet. Vilka de principiella skäl varit, som förmått regeringen att avslå framställningen, det hava motionärerna icke omnämnt. Men jag föreställer mig, att de skälen kunna hava varit följande.

Som herrarna minnas, har det inträffat överallt i samhällen, dit det kommit en del personer ur de burgnare samhällsklasserna, men där de icke kunnat bygga ett statens läroverk, att, i stället för att med de anslag, som staten anvisar, bygga på folkskolan med en fortsättningsskoleorganisation, hava några av de förmögnare slutit sig tillsammans och bildat en enskild samskola, ofta med ett fåtal elever och med höga avgifter för lärjungarna, samt skaffat särskilda lärare, och så har det uppstått ett slags små högfärdsskolor vid våra stationssamhällen, brukssamhällen o. s. v., där överklassen icke har kunnat hava sina barn tillsammans med arbetarebefolkningens och jordbrukarebefolkningens barn.

Nu kom denna fråga för några år sedan inför Riksdagen, och då beslöt Riksdagen, att den skulle göra slut på detta genom att på folkskolan bygga upp en naturlig skolorganisation. Då skapades de kommunala mellanskolorna — det var 1909 eller 1910, jag kommer inte ihåg, vilketdera — men enligt de bestämmelser, som finnas, kan en enskild samskola, sådan som denna ute i Nynäshamn, icke på något villkor få statsanslag på grund av detta Riksdagens beslut, utan är därifrån utesluten, men ändå skulle vi nu här vara med om att bevilja pengar till skolan, i den form som den har, för att därmed lätta på dess skuld för tomten.

Om herrarna tänka sig i stället, hur det bör gå till, när det gäller att ordna sådana skolförhållanden som de där ute, skola herrarna finna, att grunden därför är lagd genom Riksdagens be-

Ang. anslag
till Nynäs-
hamns sam-
skola.

(Forts.)

slut. Man får större statsanslag där ute, ifall man går den vägen och man får skolan bättre byggd. Då gäller det bara ordna så att på folkskolan växer upp det ena året en femte klass — den kan anses som högre folkskola — och man får statsanslag till densamma. Nästa år växer det upp en sjätte klass, vilken också räknas till den högre folkskolan; man får då statsanslag för två klasser. Nästa år ökar man på med en tredje klass, och året därpå är den fjärde nya klassen färdig. Då är skolan kommunal mellanskola, till vilken man har fullt statsanslag. Följaktligen finnes det möjlighet att på den vägen få fullt statsanslag och understöd till att bygga på skolan. Den vägen är det, som Riksdagen och särskilt Andra kammaren ansett vara den enda principiellt riktiga. Nu i stället skall här i Nynäshamn staten själv medverka till, att denna enskilda samskola, som Riksdagen ansett principiellt oberättigad, så att den icke kan få något statsanslag, i stället skall få penningar till att betala bolagets tomt, utan att det finnes, så vitt jag förstår, någon som helst garanti för, att den skolan någonsin blir kommunal mellanskola, eller att Nynäshamns samhälle får ett enda öre av de 1,000 kronor, som det här vore meningen att bevilja, om det en gång skall lösa tomt och skola. Jag får verkligen säga, att ifall det vore dessa skäl, som varit bestämmande för Kungl. Maj:ts beslut, Kungl. Maj:t verkligen har haft synnerligen starka principiella skäl för att avslå framställningen, och jag undrar, om ej Riksdagen har lika stora skäl att avslå den framställning, som här framkommit.

Jag ber om ursäkt, att jag upptagit tiden, men jag anser det onödigt att ställa till med en gemensam votering om saken, när Första kammaren, framsynt nog, avslagit motionen.

Med herr Rydén förenade sig herr *Lundgren* i Björna.

Herr Starbäck: Herr talman, mina herrar! Jag nödgas verkligen än en gång för kammaren tala om och till herr Rydén övertygande hemställa, huruvida det kan vara riktigt att här komma med en så fullständigt felaktig framställning, som den herr Rydén nyss framförde. Jag vet visserligen, att man skall vara mycket försiktig numera, när man talar till framstående representanter i det socialdemokratiska partiet, men jag vågar ändå säga, att det var en fullkomlig felaktig framställning. Utgångspunkten för att riktigt fånga kammarens hjärta var uttrycket »högfärdsskolor». Litet varstädes ute i tätare bebyggda trakter ha bildats s. k. högfärdsskolor, som skulle hava barn från den burgnare klassen, som man icke ville låta undervisas med arbetareklassens barn; dessa skolor voro av ondo, och då satte Riksdagen p därför.

Jag vill säga herr Rydén, att långt innan herr Rydén kom in i Riksdagen, var jag med om att detta p skulle sättas för sådana skolor, men det kan väl ej tänkas, att denna skola, som inrättades 1910 — den inrättades, mina herrar, 1910, och enligt då gällande stadgar var det för densamma omöjligt att få något statsanslag — har inrättats med tanke på att vara en sådan där skola; för så-

vitt icke det var den lilla sammanslutningen av 5 stycken elever, som fanns 1910. Nu är det ju med fullständigt öppna ögon för konsekvenserna, som man vill göra den till en påbyggnad på folkskolan som bottenskola. Men var god nu och se i dessa författningar! Hur skall den kunna bli en kommunal mellanskola, och vad finnes det som garanti för att den skall bli en kommunal mellanskola? Jo, herr Rydén säger, att det finnes en så enkel form. Man tar bara det ena året en klass och bygger på, det andra året tar man nästa klass o. s. v., till dess man har överbbyggnaden på folkskolan. Nåväl, men herr Rydén, behöves det inga undervisningslokaler för denna folkskolans överbbyggnad, och kosta icke dessa undervisningslokaler och den undervisningsmateriel, som behöves för dessa överbbyggnadsklasser, någonting? Nu är förhållandet, att genom enskild företagsamhet dessa undervisningslokaler hava anskaffats. Denna dyrbara undervisningsmateriel finnes, och därmed har ett villkor för, att det skall kunna bli en kommunal mellanskola, uppfyllts. Men detta har måst ske genom skuldsättning, och det är nu meningen, att staten skulle bidra till, att denna skuldsättning skall gå ned, och att skolan fortfarande enligt av Riksdagen uttalade grundsatser på de stadgade afgifterna skall kunna bära sig själv och sålunda kunna övertagas av kommunen. På detta sätt blir det fullkomligt så organiserat, som herr Rydén sagt. Detta är en överbbyggnad på folkskolan, som är precis sådan, som Riksdagen på detta demokratiska sätt velat göra den till. Den kommer att bli en kommunal mellanskola.

Detta är den faktiska innebörden, och det kan omöjligen gå för sig att här försöka ställa detta på huvudet och säga som herr Rydén: det är en högfärdsskola, som icke vill tillåta arbetareklassens barn att undervisas med de högre samhällsklassernas. Det är just därför, att det tillkommit en stor arbetarstock och för att ge dessa arbetarebarn undervisning, som det här begäres bidrag. Jag får verkligen säga, att nog har jag hört herr Rydén understundom göra svart till vitt, men så kapitalt som denna gång, aldrig förut.

Nu frågar herr Rydén: vad garanti har man för, att kommunen öfvertager denna skola? Ja, mina herrar, tror ni verkligen, ni, som sitta som mer eller mindre framstående medlemmar i edra respektive kommuner, att om där finnes behov för — och i stora municipalsamhällen, köpingar och liknande samhällen finnes detta behov — att utvidga folkskoleundervisningen genom den överbbyggnad på folkskolan, som skall bli kommunal mellanskola, och om det finnes de dyrbara undervisningslokaler och den dyrbara undervisningsmateriel, som erfordras, tro ni verkligen då, att kommunen säger: nej det där som finnes det bry vi oss icke om, utan vi göra en alldeles egen kommunal mellanskola, ty det där har ett bolag med professorskan den och den i spetsen en gång bildat. Icke vilja vi lägga oss ombord med något så högfärdigt, nej, vi skola ha en egen påbyggnad med nya undervisningslokaler och ny, dyrbar undervisningsmateriel. Vi skola skaffa oss kommunal mellanskola. — Tro herrarna verkligen, att någon kommun i Sveriges

*Ang. anslag till Nynäs-
hamns sam-
skola.*

(Forts.)

Ang. anslag
till Nynäs-
hamns sam-
skola.

(Forts.)

land har så litet känsla för det ekonomiska värdet av vad som finnes, att därför att det händelsevis är överklassen, som en gång bildat skolan, kommunen icke vill övertaga den som en överbyggnad på folkskolan och få det stora statsanslag, som är förenat med den kommunala mellanskolan, så att man på platsen skulle få dels en kommunal mellanskola och dels en annan skola och skulle få mycket stora ekonomiska svårigheter. Nej, herr Rydén, jag tror verkligen, att man kan säga, att så starka garantier, som här de faktiska förhållandena giva för, att kommunen skall övertaga denna skola och för att det skall bli en god kommunal mellanskola, ha sällan gifvits. Jag skall icke besvära kammaren med, hoppas jag, något mera yttrande i denna fråga, som visserligen är en mycket liten principfråga, men som för de folkets barn, som den gäller, är en ganska stor fråga.

Herr Bengtsson i Norup: Herr talman! Jag tror, att det bleve ett mycket farligt prejudikat om vi bevilja detta anslag. Det är så, att i vår tid byggas samskolor och kommunala mellanskolor i varje framåtgående samhälle. Skulle då staten hjälpa till att förse dessa med byggnader, vet man icke var det skulle sluta. I landstingen i de olika länen ligga sådana förslag framme från städer och stadslänkande samhällen, men det är en principiell fråga, där man bör vara försiktig med att bevilja dylika anslag.

Det har sagts här som huvudskäl, att telegrafverkets reparationsverkstad flyttats till Nynäshamn, varigenom ett 20-tal elever tillförts skolan. Detta borde väl dock vara ägnat att förbättra saken för skolan. Annars när ett enskilt bolag bildas för en dylik skolas upprättande, får man ju annonsera och reklamera för att få elever till skolan. Här kommer ett 20-tal elever på en gång till samhället, och de böra med tacksamhet mottagas av bolaget, som på grund därav kan utvidga skolan. Det förbättrar icke saken med det uttalandet, som vice ordföranden i statsutskottet gjorde, då han sade, att om vid andra tillfällen liknande krav framställas, som äro lika behjärtansvärda, så hade han ingenting emot att även då anslag beviljades. Där hör man, att det bara behöver komma igång så blir det nog krav från olika samhällen. Jag får på det bestämdaste varna för att slå in på den vägen. Däremot, när det gäller att söka anslag till undervisning i enlighet med vad Riksdagen anvisat, står det varje samhälle fritt att göra ansökan, och det finnes regler, som man skall iakttaga och gå efter. I sådana fall bör man naturligtvis icke sätta sig emot anslagsbegäran.

På grund av vad jag nu anfört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Häruti instämde herrar *Olofsson* i Digernäs, *Sundström*, *Andersson* i Milsmaden och *Bäckström*.

Herr Ström: Herr talman! Då jag inom utskottet biträtt det förslag, vartill utskottet här kommit, skall jag be att få säga några ord.

Fråga är, om det skulle vara en så farlig princip att bevilja det här begärda anslaget. Den saken har mycket diskuterats även inom utskottet, men utskottet har kommit till den uppfattningen, att såsom förhållandena här ligga, det icke kan innebära någon farlig princip, och jag delar i det fallet utskottets åsikter.

Riksdagen har till och med även bidragit till att bygga ett skolhus i en trakt, där en järnväg dragits fram, nämligen i Abisko varigenom Riksdagen trätt hjälpande emellan. Till följd av järnvägens framdragande hade en större personal bosatt sig där, och man har ansett, att staten hade skyldighet att hjälpa till med barnens skolundervisning.

Det anslag, som här begäres, är sålunda icke alls främmande för Riksdagen, och jag tror för min del icke, att det skall bli fråga om så många liknande anslag och att principen sålunda skall vara så synnerligen farlig.

Vi känna också till, att för en sådan fabrik staten icke har skyldighet att erlägga skatt till kommunen — visserligen kunna dess tjänstemän få den skyldigheten — och även av det skälet synes det mig billigt, att staten lämnar det ringa bidrag, det här är fråga om.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson i Skivarv: Herr talman! Jag ber att få säga, att om jag hade deltagit i utskottets behandling av detta ärende, jag nu hade stått som reservant till detta betänkande.

Jag kan icke fatta, att Riksdagen skall nu slå in på att detta sätt understödja skolor av det slag, som det här är fråga om. Telegrafstyrelsen har gått in till Kungl. Maj:t med begäran, att Kungl. Maj:t måtte bevilja sådant anslag. Kungl. Maj:t har icke ansett sig böra göra det av skäl, som icke blivit omnämnda. Denna begäran blev emellertid av Kungl. Maj:t avslagen. Telegrafstyrelsen fann sig dock icke nöjd med detta Kungl. Maj:ts beslut, och nu komma de två telegraffullmäktige in till Riksdagen med en motion och vilja, att telegrafstyrelsen och telegraffullmäktige skola få sin vilja igenom.

Icke heller jag finner det lämpligt att bevilja detta anslag. Skälet varför Nynäshamns samskola skulle få dessa 1,100 kronor är redan anført, och det är, att telegrafverkets verkstadspersonal flyttats till Nynäshamn. För min del tycker jag att, såsom en föregående talare redan sagt, den omständigheten just är ett skäl att icke bevilja det begärda anslaget. Ty i och med det att dessa tjänstemän och arbetare komma ut till Nynäshamn, bliva inkomsterna av kommunalutskylder så mycket större, att jag tror kommunen väl kan bekosta detta. När därtill kommer, att dessa elever skola betala terminsavgifter med lägst 50 och högst 90 kronor, så lär väl skolan, därest den har något existensberättigande, kunna bestå, utan att statsverket skall behöva ingripa. Jag finner ingen som helst anledning att bifalla detta anslag, utan ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Carlsson i Frosterud: Jag begärde ordet med anled-

*Ang. anslag
till Nynäs-
hamns samskola.
(Forts.)*

Ang. anslag
till Nynäs-
hamns sam-
skola.
(Forts.)

ning av herr Ströms anförande och den jämförelse han gjorde mellan det här föreliggande förslaget och det, som framlades år 1911 angående uppförande av ett skolhus vid riksgränsbanan. Med anledning av denna jämförelse vill jag framhålla den stora skillnaden mellan dessa två förslag. Förslaget av 1911 avsåg, att staten skulle uppföra ett skolhus uppe i ödemarken för att möjliggöra för den där placerade järnvägsarbetarpersonalens barn att komma i åtnjutande av vanlig folkskoleundervisning, så att personalen på denna 11 mil långa bansträcka mellan Kiruna och Riksgränsen skulle slippa skicka sina barn från hemmet för att inackordera dem i Kiruna samhälle, där förstklassiga skolor funnos. Då hemställdes det från Kungl. Maj:t, att Riksdagen måtte bevilja medel för att för statens järnvägars räkning uppföra ett skolhus i Abisko, och skälen härför voro ju så talande, att Riksdagen anslag 28,000 kronor för detta ändamål.

Det är såvitt jag kan finna en mycket stor skillnad mellan de förhållanden, som då förelågo, och det som föreligger nu. Här gäller icke att tillgodose barnen med vanlig folkskolebildning, ty sådana skolor finnas ju på platsen, utan här gäller det att skaffa möjligheter för de bättre situerade samhällsmedlemmarnas barn att komma i åtnjutande av en högre undervisning. Om man i andra samhällen vill gå tillväga på samma sätt, så få kommunerna själva bekosta detta, såvitt de icke vilja inrätta sig efter den nya formeln för kommunala mellanskolor, men här skulle staten bidra till denna skola. Frågan om statsbidrag för privata samskolor har många gånger förelegat till Riksdagens behandling och ständigt rönt motstånd; framställningar i sådant syfte ha väl alltid avslagits. Jag kan icke finna annat än att det här gäller att på en omväg skaffa statsunderstöd åt en privat samskola.

Då man säger, att så och så många hundra arbetarebarn skola komma i åtnjutande av denna undervisning, så är detta att slå blå dunster i ögonen på dem, som ha den rätta uppfattningen i frågan. Jag frågar: huru många av telegrafverkets arbetarebarn komma att få någon nytta av denna undervisning och huru många av deras föräldrar är det som ha råd att betala de terminsavgifter, som fordras för att få deltaga i undervisningen? Jag tänker det blir ett ringa fåtal, då däremot tjänstemännens och förmännens barn givetvis framförallt komma att draga fördel av denna undervisning. Då det finnes ett annat sätt att tillgodose behovet av en högre undervisning, nämligen i form av kommunala mellanskolor, kan jag för min del icke se något skäl att bryta denna princip och lämna statsbidrag till en privat samskola, och på dessa grunder anhåller jag om bifall till reservationen.

Herr Tengdahl: Jag vill blott ställa ett par små frågor till herr Starbäck. Till en början vill jag fråga: Kunde icke herr Starbäck talat om denna sak för oss för ett par år sedan? Nästa fråga: Skulle man icke möjligen kunna tänka sig, att man kunde understödja det nödlidande villabolaget på något annat sätt? Och slutligen vill jag till herrar telegraffullmäktige och telegrafsty-

relsen framställa den frågan: Vore det icke ett värdigare föremål för fullmäktiges och telegrafstyrelsens uppmärksamhet att se efter att vägar och kloaker vore färdiga i det där samhället, innan man narrade ut hundratals arbetare dit? Vore icke det ett värdigare föremål för deras verksamhet än den här lilla samskolan? Jag tillåter mig fråga detta, men jag hoppas icke på något tillfredsställande svar.

*Ang. anslag till Nynäs-
hamns samskola.
(Forts.)*

Herr Starbäck: Ja, jag har hela förmiddagen suttit och väntat, att dessa kloakledningar skulle komma, och jag får säga, att det gläder mig att så äntligen skett. Jag skulle ju kunna fråga herr Tengdahl, huru det kommer sig att han, innan man hade hunnit så långt där ute, som man nu har gjort, gärna tillbringade sina rekreationstider i detta fruktansvärt farliga samhälle och varpå det beror, att dessa besök upphörde, när mot hans votum — så har jag hört, men det kan ju hända, att jag gör honom alldeles orätt — arbetarna verkligen kommo dit ut och funno sig så väl där ute. För att herr Tengdahl må få reda på huru det förhåller sig med de hygieniska förhållandena i Nynäs hamns villastad, skulle jag vilja råda honom att söka övervinna sin förfärliga motvilja mot detta fasansfulla samhälle och återtaga sina numera avbrutna turer dit ut. Då skulle han själv kunna övertyga sig, huru det förhåller sig med avloppsledningar och andra hygieniska förhållanden. För övrigt skall jag stå till tjänst för vem som helst med de rikhaltiga upplysningar, som kunna hämtas ur de dokument, som jag har här i min hand. Jag skall även tillåta mig uppläsa ett intyg, som jag tror kan vara av värde. Det lyder: »Undertecknade, som denna dag företagit besiktning å de nyuppförda bostäderna för telegrafverkets personal vid Kullsta i Nynäs hamn, få härmed intyga, att byggnaderna äro omsorgsfullt uppförda och komma med säkerhet, när tegelmurar, fyllningen i bjälklagen och panelen blivit uttorkade, att bliva särdeles varma. De i nya hus alltid förekommande olägenheterna, såsom panelens hoptorkning, skevning av dörrar m. m. förefinnas här endast i ringa grad.» Detta intyg är undertecknat av två byggmästare.

Jag skulle ju kunna upptaga tiden med denna parentes betydligt längre, men jag förstår, herr talman, att det icke kan vara lämpligt, utan att det bästa väl vore, att herr Tengdahl på ort och ställe satte sig in i förhållandena, då han hyser ett sådant brinnande intresse för dem. Resan till Nynäs hamn är ju varken dyrbar eller tidsödande och det kunde därför vara lämpligt, att herr Tengdahl på platsen fortsatte sin kontroll.

Jag tillåter mig, herr talman, att rätta ett par alldeles vilseledande uppgifter uti herr Carlssons på Norrlandsbanken anförande nyss. Fortfarande varnas kammaren för herrar telegraffullmäktiges intressen. Är det då så märkvärdigt, att man begagnar sig av sin ställning som riksdagsman till att föra fram några önskemål för de personer, som höra under telegrafverket? Jag tycker, att det är en ganska lofvärd handling, som icke jämt och ständigt bör strykas under såsom ägnad att väcka misstroende, att en telegraffullmäktig sysslar

Ang. anslag
till Nynäs-
hamns sani-
skola.
(Forts.)

med telegrafverkets angelägenheter även i Riksdagen. Detta förefaller mig alldeles naturligt. Herr Carlsson påstod, att detta skulle vara en skola för de bättre situerade barn. Nu tycker jag, att man skulle kunna tro på motionen och på motionärerna, även om de äro telegrafullmäktige, men i annat fall kan man väl skriva ditut, ty man har väl alltid någon bekant bland de 500 arbetarna. Faktum är, att de 20 eleverna från telegrafverkets verkstäders personal äro alla, så när som på två, barn till arbetare och förmän. Det kan väl icke vara så förskräckligt många förmän därute, så att de flesta barnen äro väl arbetarebarn, men, även om dessa barns föräldrar skulle stå ett litet trappsteg högre än de sämsta ställda arbetarne och vara förmän, kan det väl icke vara lämpligt att lägga denna krassa synpunkt på ett sådant bidrag. Jag vädjar verkligen till kammaren, om det kan vara lämpligt att här först ha en stor principiell uppfattning, att detta förslag är alldeles på tok, och sedan säga: för övrigt är detta välsituerade barn, ty de äro barn till förmän och sålunda icke barn till de fattigaste. Det skär verkligen i mig, då jag hör en sådan krass synpunkt från det parti, som lär skola behärska framtiden.

Jag kan således icke göra annat, herr talman, än fortfarande yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Thorsson: Mina herrar, detta är ingen partifråga, och jag måste säga, att hur mycket det än personligen hjuder mig emot, skulle jag bli tvungen att rösta emot förslaget, om det så vore utslutande arbetarebarn i skolan. Det är nämligen icke den frågan vi här ha att taga hänsyn till, utan spörsmålet är här tydligen det, huruvida statsverket skall understödja en enskild skola, då de framtida uppgörelsevillkoren mellan kommunen och skolan icke äro ordnade. Jag för min del är icke på det klara med, om de 1,000 kronor, som här föreslås att beviljas, skola komma kommunen eller bolagsintressenterna till godo, då en gång en uppgörelse skall ske mellan kommunen och det bolag som nu äger skolan. Det är icke en kommunal skola, utan en enskild skola vi här tala om, och det är därför jag säger, att när ärendet kommer fram i sådan form, att det kan i likhet med en del vid föregående tillfällen behandlade skolärenden framställas berättigade anspråk på statsanslag, så skola vi börja tala om bifall, men till dess så sker, måste jag yrka avslag.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen i överensstämmelse med de därunder gjorda yrkandena propositioner först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på avslag å såväl berörda hemställan som de i ämnet väckta motionerna; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Starbäck, i anledning varav nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren avslår såväl statsutskottets hem-

ställan i punkten 2:o av utskottets förevarande utlåtande nr 126 som de i ämnet väckta motionerna, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan.

Voteringen utvisade 138 ja mot 46 nej, vadan kammaren avslagit såväl utskottets hemställan som de i ämnet väckta motionerna.

§ 10.

Vidare förekom till behandling statsutskottets utlåtande, nr 127, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändrad organisation av patent- och registreringsverket och reglering av löneförhållandena vid nämnda ämbetsverk samt i ämnet väckta motioner. *Ang. omorganisation av patent- och registreringsverket.*

I den till Riksdagen den 14 januari 1913 avlätna propositionen rörande statsverkets tillstånd och behov hade Kungl. Maj:t i punkten 22 under sjunde huvudtiteln föreslagit Riksdagen att till upprätthållande av patent- och registreringsverkets verksamhet bland de ordinarie anslagen under sjunde huvudtiteln beräkna ett belopp av 544,200 kronor.

I en till Riksdagen den 18 april 1913 avlåten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition nr 253 hade Kungl. Maj:t sedermera, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att

dels godkänna i statsrådsprotokollet intaget förslag till utgiftsstat för patent- och registreringsverket, att tillämpas tillsvidare från och med år 1914, ävensom i protokollet angivna villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i samma stat upptagna avlöningsförmåner,

dels ock fatta vissa andra därmed sammanhängande beslut.

Förslaget till utgiftsstat var av följande lydelse:

Utgiftsstat för Kungl. patent- och registreringsverket.

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Missräkningspenningar.	Summa avlöning.	Ålderstillägg.	
A. Avlöningar.							
1 generaldirektör	7,000	3,000	1,000	—	11,000		
1 byråchef	5,000	2,500	600	—	8,100		
5 byråchefer	25,000	12,500	3,000	—	40,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.	
1 byrådirektör	4,200	2,000	600	—	6,800		
18 byrådirektörer	75,600	36,000	10,800	—	122,400		
1 förste byråingenjör	3,600	1,800	400	—	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.	
4 » byråingenjörer	14,400	7,200	1,600	—	23,200		
1 bibliotekarie	3,600	1,800	400	—	5,800		
1 sekreterare	3,600	1,800	400	—	5,800		
1 byråingenjör	2,200	1,500	300	—	4,000		
4 byråingenjörer	8,800	6,000	1,200	—	16,000		
1 kassör och räkenskapsförare ..	2,200	1,500	300	300	4,300	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med en ytterligare 500 kr.	
1 registrator	2,200	1,500	300	—	4,000		
1 föreståndare för granskning av varumärken	2,200	1,500	300	—	4,000		
1 notarie	2,200	1,500	300	—	4,000		
1 »	2,200	1,500	300	—	4,000		
1 kvinnligt biträde av högre avlöningsgrad	900	550	150	—	1,600		
4 kvinnliga biträden av högre avlöningsgrad	3,600	2,200	600	—	6,400	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.	
1 kvinnligt biträde av lägre avlöningsgrad	700	350	150	—	1,200		
11 kvinnliga biträden av lägre avlöningsgrad	7,700	3,850	1,650	—	13,200		
1 förste vaktmästare	900	450	150	—	1,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.	
1 vaktmästare	700	350	150	—	1,200		Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
3 »	2,100	1,050	450	—	3,600		
Anslag till ålderstillägg, förslagsvis							298,400
							4,700
							303,100
B. Omkostnader.							
<i>Förslagsanslag.</i>							
Till biträdande ingenjörer, amanuenser, särskilt tillkallade tekniska biträden, vikariatsersättningar, extra biträden, extra vaktmästare m. m.							51,860
Till renskrivning och skrivmaterialier, postavgifter, hyror, bränsle, lyse, renhållning och städning samt inventariers anskaffande och underhåll m. m.							55,000
Till böcker och tidskrifter, tryckning och bindningskostnader, kungörelser och publikationer m. m. efter avdrag av influtna prenumerationsavgifter och dylikt							112,000
Till återställda registreringsavgifter							15,000
Till bidrag till patentunionens internationella byrå i Bern							1,600
							235,460
C. Pensioner åt avskedade tjänstinnehavare.							
<i>Förslagsanslag</i>							
							940
							Summa kronor 539,500

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmå kvarstår, ortstillägg ej utgå till honom ävensom å lönen avdragas 100 kronor årligen.

Till utskottets behandling hade jämval hänvisats två inom Första kammaren väckta motioner, den ena, nr 164, av herr J. E:son Ekman och den andra, nr 173, av herr K. A. Nilson.

Herr Ekman hade i sin motion hemställt, att Riksdagen på sådant sätt ville bifalla Kungl. Maj:ts förslag rörande omorganisa-

tion av patent- och registreringsverket, att de till bolagsavdelningen inflytande avgifter i intet fall toges i anspråk för bestridande av de båda övriga avdelningarnas omkostnader och att även i andra avseenden hänsyn toges därtill att hinder icke måtte uppstå för ett eventuellt avskiljande av bolagsavdelningen från patentverket.

Ang. omorganisation av patent- och registreringsverket.
(Forts.)

Herr Nilson hade föreslagit, att Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående förändrad organisation av patent- och registreringsverket och reglering av löneförhållandena vid nämnda ämbetsverk måtte av Riksdagen avslås.

Utskottets hemställan innefattade, att Riksdagen måtte med avslag å förevarande motioner bifalla Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr Palmstierna: Herr talman! Jag ber att omedelbart få meddela, att min framställning här i kammaren kommer att gå ut på avslag på den kungl. propositionen.

Detta ärende kommer nu i Riksdagens allra sista timme på kammarens bord. Det kommer där i ett sådant skick, att det synes mig, att även om det icke skulle föreligga alldeles direkta betänkligheter mot förslaget, så borde likväl kammaren och Riksdagen vara synnerligen tveksamma mot att antaga en lönerreglering av denna beskaffenhet, taga ett sådant betydande företag ombord utan att vara fullt förvissade därom, att man genomtänkt saken och funnit den vara god. För min del finner jag betänkligheterna vara så stora, att det synes mig nästan omöjligt, att denna kammare skulle kunna taga detta förslag utan vidare. Jag erfar också, att inom Riksdagens Första kammare pågår en lång debatt i denna fråga, vilket i sin mån visar, hur omtvistad saken är.

De betänkligheter, som här kunna anföras, skulle jag vilja dela i två grupper, nämligen dels rent *principiella* betänkligheter och dels *organisatoriska* betänkligheter. För att då börja med de principiella betänkligheterna, så gäller ju frågan här att för lång tid framåt, såsom herr statsrådet och chefen för finansdepartementet uttalar sig, ordna förhållandena vid patent- och registreringsverket, men i fråga om den princip, den grundval, på vilken det hela skall vila, förfarandet vid prövning av patenten, ha vi ännu icke någon som helst utredning, vilket sätt som för framtiden skall befinnas vara det riktiga. Statsutskottet förklarar för sin del, att det från sakkunnigt håll fått ett utlåtande. Ja, det må vara att statsutskottet från sakkunnigt håll fått ett utlåtande, men jag kan icke svära på magistrernas ord. Jag vet icke, vilka dessa sakkunniga äro, och kan ej heller pröva den omdömesgillhet, som de må besitta, eller pröva, huruvida deras uppfattning varit föremål för den ingående kritik, som i ett så viktigt och betydelsefullt ärende måste förutsättas. Man menar således, att Riksdagen skall besluta angående en organisation, som skall tillämpa vissa principer, medan Riksdagen ännu svävar i ovisshet, vilka dessa principer äro. Detta kan enligt mitt förmenande icke vara lämpligt. Innan ett avgörande i denna fråga träffas, måste man vara fullt *säker* på, huruvida anmälningsförfar-

Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.

(Forts.)

randet är olämpligt och huruvida förprövningsförfarandet skall tillämpas, men icke nog med det, utan man måste också veta, huruvida förprövningsförfarandet i hela den omfattning det har i vårt land måste fortfarande tillämpas. Nog borde väl kammaren ställa sig betänksam, när man erfar, att näppeligen i något annat land än i Tyskland denna prövning har en så betydande omfattning som hos oss. I England, ett land, där den industriella utvecklingen nått en fullständig mättnadsgrad, har man gått till inskränkningar av detta förprovningssystem. Jag säger sålunda, att rent principiellt bör man icke gå till en reglering av organisatorisk art utan att ha detta spörsmål fullständigt lagt på kammarens bord. När jag nu ser, att herr statsrådet kommit in i kammaren, vill jag framhålla, att jag här tydligen står i allra bästa samklang med herr statsrådet själv beträffande patentverket. Om vi nämligen läsa det av verket avgivna betänkande, som återfinnes under sjunde huvudtiteln i fjolårets statsverksproposition och vilket utan vidare av herr finansministern godtogs, så finna vi där följande uttalande: »Eders Kungl. Maj:t har lämnat en kommitté i uppdrag bland annat, att anställa utredning angående behovet av såväl förändrad organisation av som reglering av löneförhållandena vid patent- och registreringsverket. I underdånig skrivelse den 28 september 1909 med framställning om provisorisk löner reglering för ämbetsverket framhöll kommittén, att det förslag till definitiv löner reglering för verket, som kommittén hade att avgiva, icke torde kunna av kommittén till Eders Kungl. Maj:t avlämnas innan kommittén, som det jämväl ålägger, förutom annat, att verkställa revision av gällande lagstiftning rörande patent och om skydd för varumärken samt vissa mönster och modeller, ävensom att anställa förutnämnda utredning rörande behovet av förändrad organisation av patent- och registreringsverket, kunnat åtminstone till större delen fullgöra dessa kommittén lämnade uppdrag.» Så säger vid förslidet års riksdag samma verk, som nu begär en löner reglering av detta slag, och samma Kungl. Maj:t som nu framburit detta löner regleringsförslag, godtager utan reservation detta uttalande. Jag måste för min del säga, att detta är högst egendomligt, och vad som också är egendomligt är, att varken i den kungl. propositionen ej heller i statsutskottets utlåtande till Riksdagen nämnes ett enda ord om detta utlåtande, som dock stod i handlingarna vid förslidet års riksdag. Borde icke statsutskottet ha omnämnt detta, i all synnerhet då man tager i betraktande, att det förra året faktiskt skett en ökning med icke mindre än 40,000 kronor på staten för detta verk? Jag vet icke, varför man förbigått denna sak, det är enligt mitt förmenande icke riktigt tilltalande, att detta icke finnes omnämnt, särskilt då så vägande uttalanden blivit gjorda, som här varit fallet. Således ur denna allmänt principiella synpunkt synes det mig omöjligt, att man utan vidare skall kunna godtaga en reglering av detta slag.

Men vidare vill jag också säga en annan sak — ehuru jag icke vill lägga en så bestämd tonvikt därpå — att här växer man in i världshushållning, ekonomiseringen går i hela världen efter tämligen likartade förhållanden, så inom industri som handel, och detta mycket snabbt. Varför då icke på dessa områden söka komma

till en internationell eller nordisk samverkan av något slag? Jag har tänkt mig möjligheten av att man skulle kunna låta Tyskland göra prövningen även här, och att vårt land hade en officiell agentur i Tyskland eller något dylikt — detta är emellertid endast en tanke i förbigående. Men den väsentliga och principiella synpunkten är den, att huvudgrunder för den organisation, som här föreslås, icke ligga färdiga, och följaktligen synes det ju också vara omöjligt att utan vidare godtaga förslaget.

Frånsett emellertid dessa principiella erinringar, finnes det *organisatoriska* betänkligheter av synnerligen vägande slag, och dessa organisatoriska betänkligheter, skulle jag vilja säga, äro ungefär följande — jag vill då taga dem i en viss ordning. Nu veta kammarens ledamöter, att här framkommer rätt snart en definitiv framställning angående omläggning av departementen. Departementalkommitterade avlämna ett vidlyftigt betänkande, som icke undgår att beröra denna fråga. Detta är nu den första synpunkten. För det andra är det ju så, att kommerskollegii organisation har stått på dagordningen nu en tid, och det dröjer säkert icke många veckor, innan vi få erfara resultatet av vederbörande kommittés arbete. Från två olika håll komma således framställningar, vilka icke kunna undgå att beröra omorganisationen av statsförvaltningen i denna del. Är det under sådana förhållanden, mina herrar, lämpligt att fatta beslut i en fråga, som är så pass definitivt bindande och av ett för framtiden så bestämmande slag? Nu är det så, att, om man läser departementalkommitténs betänkande av den 19 april så skall man finna, att man inom det föreslagna handelsdepartementet upptager en organisation, som benämnas patentverket. Denna har således infogats efter en enhetlig plan i den nya departementalreformen. Detta har icke varit känt förut; det var icke känt ens när kommittén avgav sitt betänkande, men nu ligger detta såsom ett moment att av kammaren tagas i betraktande, då den går att avgöra denna fråga. Jag kan icke taga på mitt ansvar att under sådana förhållanden bifalla förslaget.

Så kommer ytterligare en organisatorisk sak, som för mig väger betydligt. Vi finna i detta förslag till reglering en uppdelning, ett patent- och registreringsverk, ställt för sig, och så en bolagsavdelning. Nu frågar jag här — jag skulle kunna ställa det spørsmålet till vilken som helst ledamot av statsutskottet eller till vilken annan som helst — vad finnes där för *sakligt* samband mellan denna registrering av aktiebolag och denna patentprövning? Det finnes intet som helst sakligt samband dem emellan, det är ett löst hopfogande, av endast formell natur. Redan detta giver vid handen, hur lös organisationen av detta verk är, och att man verkligen borde taga i betraktande, huruvida icke denna bolagsavdelning borde förskjutas till den gren av statsförvaltningen, där ärenden av likartad beskaffenhet behandlas — samma princip, som denna kammare hävdade tidigare, då den icke ville skapa ett stort statistiskt centralverk, utan ville dela upp det och förskjuta statistiken i närheten av de förvaltningsgrenar, som behandla likartade ärenden. Det är inom ett handels- och industridepartement, som en bolagsavdelning har sin rätta plats, och jag vågar för min del göra den hemställen till

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.
(Forts.)*

Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.
(Forts.)

Kungl. Maj:ts regering, att vi om möjligt redan nästkommande år måtte få emotse ett förslag till ett handels- och industridepartement med en därtill hörande bolagsavdelning. Men om så är, varför då år 1913 fatta beslut om patent- och registreringsverket, när vi kanske år 1914 eller år 1915 ha att vänta en framställning i rakt motsatt riktning? Enligt mitt förmenande är det alldeles oriktigt att koppla ihop frågorna så, utan dessa andra frågor borde skiljas från patentverket och läggas på ett annat ställe.

Nu tillkommer emellertid här en omständighet, som enligt mitt förmenande är ganska viktig. Vad är det som denna bolagsregistrering, som, efter vad jag vill minnas tillkom år 1896, egentligen avser? Jo, den skall se till, hur aktiebolagslagen verkar, den skall övervaka kontroll och efterlevnad av denna lag. Och denna kammare har ju tidigare uttalat sig för en utredning angående truster och karteller, och regeringen har tillsatt en kommission för ändamålet. Och som vi erinra oss från statsministerns uttalande under sockerdebatten, så förklarade statsministern då, att om något blivit vår erfarenhet i den saken, så har det varit kravet på ökad kontroll, kravet på en inspektion. Var inom statsförvaltningen skall detta kunna anknytas annat än just vid ett blivande handels- och industridepartement och då just vid denna bolagsstyrelse? Vad ha patentmännen med spörsmål av detta slag att göra? Rakt intet, kan man väl förstå. Men där sakkunskapen på området har att övervaka industrivärlden och kan göra sig gällande, där borde naturligtvis just en organisation av detta slag ha sin bestämda plats. Och jag måste säga det, att, skall denna bolagsbyrå komma att befinna sig inom patentavdelningen, skola patentmännen komma att sköta detta, då får det hela en karaktär, som Riksdagen näppe- ligen kan vara betjänt med. Och jag kan icke heller finna, att, vad Riksdagen år 1896 avsåg med det hela, vinner sitt syfte. Nu väntar jag mig den erinran ifrån min vän herr Lindberg — på statsutskottsbanken, höll jag på att säga — att det icke förhåller sig så, som jag säger, att dessa saker äro oskiljaktigt förenade, utan att de kunna upplösas mycket ledigt. Ja, låtom oss då syna den saken något i sömmarna. Är det verkligen så, att de kunna upplösas? Betrakta den ekonomiska samorganisationen dem emellan. Det är då två omständigheter, som jag härvidlag något vill beröra. Den ena är den, att bolagsavdelningen faktiskt kommer att lämna ungefär 32,000 kronor till patentavdelningen av de avgifter, som näringslivet lämnar, och denna summa kommer sedermera att stiga och troligen uppgå till 50,000 kronor. Inkomsten av bolagsregistreringen kommer alltså att gå till patentverket. På denna omständighet baseras, grundas reorganisationen av detta stora verk. Om det är detta, som är det grundläggande här — det framgår av handlingarna, och har ej heller blivit bemött i statsutskottets utlåtande, att så är fallet — då blir det sedermera ganska svårt att skilja det hela åt, och det kommer enligt mitt förmenande att härigenom ställas rätt betydande krav på nya ekonomiska bidrag, om man skall göra en särskild härvidlag.

Frånsett svårigheten att skilja det ena och det andra åt, så är det emellertid alldeles principiellt oriktigt. Näringslivet skulle

således få betala för ändamål, för vilka uppbörden ej är avsedd. Ja, vill jag härdraga lagar och författningar, så lär det väl kunna ifrågasättas, huruvida detta är rätt och huruvida icke, om ett överklagande skedde från bolagshåll, man skulle få detta upphävt, att dessa medel skulle användas på sådant sätt. Läser jag den motion, som avgivits av herr Ekman i Första kammaren, så finner jag där ganska tydligt, att patent- och registreringsverket självt har stått på den ståndpunkten, att dessa avgifter skola användas uteslutande för bolags registrering. Men nu förbigår man, vad man själv förut omnämnt och låter detta helt och hållet vara. Men vad som också bör beaktas, det är, vad den förre chefen för finansdepartementet år 1910 yttrat. I det utlåtande, som då kom på kammarens bord, finnes nämligen följande uttalande: »Den omläggning, som vidtages, får emellertid icke ske på ett sådant sätt, att, då enskilda personer eller institutioner på grund av lag eller eljest i vederbörlig ordning tillkomna bestämmelser fått sig ålagt att bidraga till en viss bestämd statsverksamhet, de i följd därav inflytande avgifterna komma att till äventyrs användas till jämväl andra statsändamål än de, till vilka de blivit såsom bidrag lämnade.» Och det säger ju sunda förnuftet, synes det mig, att, om man i ett visst bestämt syfte tar en uppbörd från vissa näringsgrenar, så få icke dessa medel, när de inflyta i statskassan, användas till vad som helst, t. ex. till lönereglering för ett ämbetsverk, såsom man velat begagna tillfället till, vilket dock är ett oriktigt principiellt förfarande. Och det synes mig så mycket mer egendomligt, som vi förut här i Riksdagen avslagit Kungl. Maj:ts framställning att avgifterna för den registrering, den tillsyn av understödsföreningarna, som anses vara behöfelig, skulle tagas från försäkringsanstalterna; detta avstyrktes enhälligt av statsutskottet och så blev också Riksdagens beslut. (Detta var år 1912 vis-à-vis understödsföreningarna.) Men i år, då det gäller aktiebolagslagen, då går statsutskottet på en principiellt olika väg. Är det någon konsekvens i detta det årade statsutskottets uppträdande i denna fråga? Jag tror, att åtminstone Riksdagens Andra kammare borde bevaka den konsekvens och den följdriktighet vid dessa ärendens behandling, som är ytterst önskvärd.

Detta är således de principiella betänkligheterna och de organisatoriska betänkligheterna. Men jag vill också anföra en tredje betänklighet, och det är den — ja, jag vågar kanske vara så indiskret och ställa den blygsamma frågan till kammarens ledamöter nu, då alla ärenden hopas så oerhört: ha kammarens ledamöter verkligen sett på staten för detta nya verk? Jag tror näppeligen, att det finns inom den svenska statsförvaltningen något verk, där de högre graderna svämma över så oerhört, som det här är fråga om. Här komma vi först och främst till generaldirektörsgraden och vidare till 6 byråchefer och 19 byrådirektörer. Jämför detta med antalet i de lägre graderna, och det blir en överbalansering, vartill jag tror något motstycke icke finnes inom andra delar av statsförvaltningen. Detta borde genast slå i ögonen, när man ser på tablån. Men varmed motiveras denna övergradering? Jo, det säges i statsrådsprotokollet, att här förefinnes en stor balans i ärendena, och denna balans måste avarbetas. Men om det är så i ett ämbetsverk,

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.
(Forts.)*

Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.

(Forts.)

att det förefinnes en stor balans, som behöver avarbetas, brukar man då tillsätta *ordinarie* ämbetsmän för att avarbeta den balansen? Nej, man tillkallar *extra* ordinarie krafter, tillfällig hjälp för att avarbeta den balans, som förefinnes. Således utgör icke denna omständighet något motiv för en ordinarie reglering av hela verket. Vidare sägs det, att den reglering, som skulle vidtagas, är avsedd att räcka för lång tid framåt — beklagligtvis, ville jag säga, ty har man nu för avsikt att omlägga denna del av statsförvaltningen, så borde det ej vara så, att regleringen skall räcka för lång tid framåt, utan då borde man kanske varit något mer försiktig. Nu vill jag erinra om således, att här ha vi en kommitté och ett ämbetsverk, som tidigare förklarat, att en omorganisation och lönereglering visserligen vore oundgängligen nödvändig, men att man till föregående års riksdag inkommit med den förklaringen, att man borde vänta härmed i avvaktan på en ny patentlag. Detta har icke skett — 40,000 kronor extra fick man föregående år, och nu kommer detta, som innebär ytterligare 100,000 kronor. Jag måste säga det, att under alla dessa förhållanden och då man också tager i betraktande, att här är fråga om ett ämbetsverk, som överskrider järnvägsstyrelsen i storlek och betydighet, och vidare då man tydligen förnimmer, att det med ett beslut av denna beskaffenhet icke kan undgås, att Riksdagen i väsentlig mån blir bunden för framtiden, då kan man icke vara med på detta förslag. Och jag tror, att det är oriktigt att här lagstifta med en snabbhet, som gör, att kontrollen icke kan bli fullständig. Måste man sålunda ställa sig tveksam i denna fråga och finna, att stora betänkligheter kunna göra sig gällande, ja, låtom oss då dröja till nästa år, då kommerskollegii betänkande är klart och då man vunnit full insikt om innebörden av departementalkommitténs betänkande och sålunda har tid att få den nödiga överblicken över det hela. Att nu stifta en lag och därigenom i förväg binda sig kan enligt min tanke icke vara lämpligt, och jag vill således mana kammarens ledamöter att avslå den kungliga propositionen.

I detta anförande instämde herrar *Sävström*, *Sandler*, *Karlsson* i Falun, *Källman* och *Hage*.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre Adelswärd: Herr talman, mina herrar! Jag ber att till eu början få till bemötande upptaga den del av den föregående ärade talarens anmärkningar, som han sist framställde, nämligen beträffande organisationen i stort sett. Han framhöll det kända förhållandet, att vi ha att förvänta en större omorganisation av statsförvaltningen särskilt med avseende å kommerskollegium, och att det finns stora skäl, som tala för, att bolagsregistreringen, som nu är förd tillsammans med patentverket, skall komma att överflyttas till något av föreslagna nya verk och då eventuellt särskilt bliva inordnad under det blivande handelsdepartementet. Jag vill icke upptaga till diskussion själva sakfrågan, huruvida det verkligen kan komma att visa sig ändamålsenligt att överflytta bolagsavdelningen till detta

nya verk eller ej, men jag förutsätter, att så blir förhållandet, att man således skall finna, att det blir mera systematiskt och i alla avseenden lämpligt att få denna avdelning dit överförd. Om så blir förhållandet, vill jag emellertid endast på det bestämdaste bestrida riktigheten av den förre ärade talarens påstående, att det skulle uppstå någon svårighet att göra denna överflyttning, om man nu bestämmer en ny organisation av det nuvarande patent- och registreringsverket. Såsom denna organisation nu är lagd, föreligger det icke någon som helst svårighet att flytta denna bolagsavdelning, vart man för gott finner. Skulle man nu av denna anledning tvingas att vänta med omorganisationen? Organisationen utav patentverket och löneregleringen för detsamma äro verkligen av högst angelägen natur. Det är ytterst dåliga förhållanden, som där äro rådande. Ärendena fördröjas i högsta grad — redan den föregående ärade talaren har framhållit, huru stor balansen är av överliggande ärenden, som behöva avverkas. Det är en ovanligt stor procent extra tjänstemän i detta verk, och man kan ej begära, att de skola sköta arbetena, såsom de borde. Balanserna äro så stora, att de uppgå till samma antal som de ärenden, som ett helt år behandlas i verket, och det är givet, att det för uppfinnare och för industrien är av den största skada att på det viset nödgas få vänta på avgörandet i patentverket.

Den ärade talaren anmärkte vidare på det förhållandet, som påpekats av en motionär i Första kammaren, att en del avgifter till bolagsregistrering nu tagas i anspråk även för patentavdelningen. Jag kan för min del icke finna, att det ligger någonting så rättsvidrigt eller så oriktigt härutinnan — det har i alla händelser fortgått på det sättet, ända sedan bolagsavdelningen lades till patentverket, och det synes mig icke ligga någon så stor fara i att låta det fortgå så ännu något år. Det är intet, som hindrar, att man rättar även den saken, även om det måhända skulle innebära, att man i någon mån nödgades höja patentavgifterna, för att de skulle kunna räcka till att täcka utgiften för den avdelningen. Men med kännedom om den försiktighet, med vilken inkomstberäkningen har gjorts, tror jag man till och med kan förutsätta såsom sannolikt, att patentavgifterna utan tillskott från något håll även i sin nuvarande storlek skola räcka till att framdeles betäcka omkostnaderna för denna avdelning. Då jag är av den bestämda övertygelsen, att, såsom nu organisationen enligt detta förslag blivit lagd, det verkligen icke kan välla någon svårighet att, om man så vill, framdeles överflytta bolagsavdelningen till ett annat verk, så anser jag, att det skulle vara synnerligen oklokt att på denna grund uppskjuta frågan om den organisation, som nu blivit föreslagen och som jag vågar påstå knappast *kan* uppskjutas, så dåliga äro verkligen förhållandena i detta verk.

Jag skall sedan övergå till den fråga, som den ärade talaren först behandlade, nämligen frågan om systemet för behandlingen av patentärenden. Denna fråga föreligger ju visserligen strängt taget icke nu, det har aldrig varit ifrågasatt, att det nuvarande systemet för behandlingen av patentärenden skulle ändras, och en ändrad pa-

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.*

(Forts.)

tentlagstiftning behöver icke med nödvändighet inverka på det system, som användes för patenternas prövande. Denna fråga har som bekant uppkommit därigenom, att en motionär i Första kammaren, påverkad av en patentagent, har väckt på tal förslaget om att övergå till ett annat system. De olika system, som nu användas, äro som bekant följande: det s. k. förprovningssystemet, som hittills användes i Tyskland och Sverige, och anmälningssystemet. Som bekant, är det förstnämnda system — det torde icke förnekas av någon, som känner till förhållandena — otvivelaktigt, principiellt åtminstone, det bästa, det fullständigaste och det, som lämnar den största säkerheten för dem, som skola använda sig av patentverket, alltså för uppfinnare och industrimän; detta torde icke kunna bestridas.

Det andra systemet är det s. k. anmälningssystemet, som tillämpas i de romanska länderna och i en del andra europeiska länder. Det är alldeles uppenbart för var och en, som känner detta system, att det icke är synnerligen tillfredsställande för dem, som använda sig av detsamma, utan att det alltid vållar en stor osäkerhet beträffande de patent, som beviljas efter detsamma.

Återstår så slutligen ett mellansystem, om jag så må säga, det, som tillämpas i England och som motionären i Första kammaren förordat till införande här. Jag medgiver, att då man läser ingenjör Wawrinskys — denne patentagent, om vilken jag nyss talade — anförande i ett föredrag, som han hållit för intresserade för någon tid sedan, får man först det intrycket, att där är något, som skulle duga för oss. Men går man denna fråga litet närmare in på livet, finner man, att förhållandena ingalunda äro sådana, att detta »engelska system», som jag vill kalla det, i själva verket lämnar i någon mån bättre resultat än anmälningssystemet. Det kan användas i England, därför att där sedan lång tid tillbaka och alltfjänt förekommer ett så kolossalt stort antal patent; de flesta större uppfinnare, av någon betydelse åtminstone, taga patent i England, och därför har man där ett stort provningsmaterial, även om man skulle begränsa sig till vad som endast rör England. Något motsvarande är emellertid icke fallet hos oss. Här är provningsmaterialet relativt litet, och resultatet skulle bliva det, att, som jag nyss anförde, vi finge ett synnerligen dåligt provningssystem, som lämnade endast otillfredsställande resultat för såväl uppfinnare som industri och som enligt mitt förmenande för ingen del borde införas hos oss. Jag vill säga, att, om man hänvisar till att svenska uppfinnare skulle begagna sig av det tyska patentverket för att få den tillfredsställande prövning, som är nödvändig för dem, detta verkligen synes mig vara detsamma som att »gå över än efter vatten», man skulle vara nödsakad att omorganisera ett här befintligt verk på så sätt, att man blir tvingad att låta svenska uppfinnare i stället använda ett utländskt verk för att få den prövning av deras patent, som är nödvändig. Att den svenska förprovningen, som den nu tillämpas, är bra, erkännes även från utlandet och lär icke heller av någon kunna bestridas. Det skulle således innebära en uppenbar tillbakagång, om vi frånginge det system vi

ha för att tillämpa ett, som obestriddigen är sämre och mera otillfredsställande, otillfredsställande i synnerhet för mindre bemedlade uppfinnare — och som vi veta, äro uppfinnare ofta nog icke utrustade med synnerligen goda tillgångar. Det skulle visa sig, att det skulle medföra en given olägenhet och öka kostnaderna, om man tvingades att gå till främmande land för att få uppfinningar prövide med avseende på deras duglighet eller icke.

Det har nu klagats över det långsamma avgörandet i vårt patentverk, och de klagomålen äro berättigade. Men denna olägenhet skulle just avhjälpas genom införandet av den nya organisation, som här blivit föreslagen. Som det nu är, måste prövningen gå långsamt, vilket naturligtvis är till skada för själva saken.

Beträffande löneregleringen vill jag framhålla det förhållandet, att bland de löner, som nu äro föreslagna, förekomma sådana, beträffande vilka jag å min sida skulle kunna framställa en anmärkning i motsatt riktning mot den, som den föregående ärade talaren gjorde. Förslaget upptager nämligen en hittills åtminstone så gott som ny eller litet använd lönetyp mellan andra och tredje lönegraden. Man har icke velat gå så långt som till den högre lönegraden, utan man har föredragit denna mellantyp. Att man icke kunnat stanna vid bibehållandet av den nuvarande lönen, har jag blivit övertygad om är riktigt. Ty vi få komma ihåg, att personer, som sitta på dessa platser, äro ingenjörer med den framstående duglighet, som måste erfordras för att få arbetet på ett tillfredsställande sätt utfört, och sådana personer äro, som vi veta, ganska väl avlönade inom industrien. Och vill man förvärva tillräckligt goda krafter för ifrågasvarande ändamål, måste man således finna sig i att betala dem någorlunda tillfredsställande. Jag är under sådana förhållanden övertygad om, att de löner, som här föreslås, ingalunda äro för höga.

Vad beträffar antalet tjänstemän, så pekade den föregående ärade talaren på, att här gällde det att avverka den stora balans av ärenden, som förefanns, men att för det ändamålet borde man icke inrätta ordinarie platser. Gentemot detta vill jag invända, att det här icke är fråga om att detta stora arbete skall utföras allena av de ordinarie befattningshavare, som äro föreslagna, utan att man måste räkna med att fortfarande ha extra biträden för att hinna avverka det efterliggande arbetet. Men dessutom få vi komma ihåg det, att arbetet inom patentverket hittills ökats år från år på grund av det varje år ökade antalet patentansökningar, och det är således tydligt, att en större personal kräves, även sedan de nu på balans liggande ärendena hunnit slutbehandlas.

Med vad jag nu sagt tror jag mig i huvudsak ha bemött de väsentligaste anmärkningar, som av den föregående ärade talaren ha gjorts, och vilka äro desamma, som framställt av de båda motionärerna i Första kammaren.

Jag ber slutligen att få uttala den förhoppningen, att icke denna kammare skall på de skäl, som anförts och som jag icke kan finna fullt hållbara, avslå en omorganisation och en löneroglering, som jag tror är en bland de allra nödvändigaste, som någonsin förekommit inför Riksdagen. Jag har hört en erfaren ledamot i statsutskottet fälla just det yttrandet om saken, att sällan har

*Ang. om-
organisation
av patent-
och .registreringsverket.*

(Forts.)

Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.

(Forts.)

ett löneregleringsförslag framställdes för Riksdagen, som varit så påtagligt av behovet påkallat som det, som nu föreligger.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Efter den kritik, som den förste ärade talaren ägnat såväl propositionen som utskottets förslag, är det väl kanske icke mycket lönt att försöka försvara utskottets hemställan, men någon ledamot av utskottet bör väl i alla fall säga något till förmån för förslaget.

Herr Palmstierna antydde, att detta förslag inkommit till behandling i riksdagens sista timme och att detta skulle utgöra en av de huvudsakligaste anledningarna till avslag å detsamma. Jag vet knappast vad jag skall svara härpå, men jag undrar dock, om icke, så länge riksdagen är samlad, det är vår skyldighet att arbeta med de frågor, som ännu icke hunnit behandlas. Om detta förslag hade kommit från Kungl. Maj:t redan vid riksdagens början, så är det väl för övrigt icke alls säkert, att det i alla fall hade kommit att behandlas av statsutskottet förrän vid denna tid, ty jag får säga, att statsutskottets ledamöter hinna icke läsa frågorna i förskott utan endast i samma mån de bli föremål för utskottets behandling. Åtminstone jag för min del tar först då en proposition i betraktande, när det har beslutats, att den och den dagen skall den behandlas. Och jag tar för givet, att det ställer sig på samma sätt även för de flesta andra, kanske med undantag av herr Palmstierna, som förmodligen kan läsa allting i en handvändning. Jag tror nog alltså, att man bör spara något på det skälet för avslag, att denna fråga kommit in så sent. För resten skall det bli rätt intressant att höra, huruvida herr Palmstierna kommer att fortsätta med sådana skäl för avslag även å de ärenden, som ännu återstå. Däribland finnas ju också många stora frågor, och åtskilliga av dem ha till och med ännu icke inkommit på kammarens bord. Men skall detta utgöra ett skäl för avslag, ja, då blir det sannerligen mycket lätt att göra ifrån sig arbetet i Riksdagen. Men jag åtminstone kan icke ansluta mig till dem, som åberopa sådana skäl.

Nu säges det, att denna lönestat icke är tillräckligt väl utredd. Ja, härom kan man kanske ha olika mening, men jag tror, att den lönestat, som här föreligger, är lika väl utredd som trots någon av de förslag till lönestater, som förut förekommit i Riksdagen, och som kanhända utan ett ords invändning blivit antagna. En stor principiell anmärkning var också, att man här skulle ha sammanblandat frågor av så olika art, och det gjordes gällande, att man borde dröja med lösningen åtminstone så länge, att man icke behöfve fastläsa de s. k. bolagsärendena vid patentverket. Ja, på den anmärkningen har ju redan herr statsrådet svarat så väl, så att jag icke behöver upptaga tiden därmed. Jag vill emellertid säga, att dessa bolagsärenden synas ha minst lika mycket sammanhang med patentverkets verksamhet som med kommerskollegii arbetsområden, om man nu skulle överflytta dessa ärenden till detta sistnämnda verk. Jag tror alltså, att man icke bör fästa sig så mycket vid denna anmärkning.

För övrigt är det ju så, att de nuvarande villkoren beträffande löne regleringar för ämbetsverken innehålla den bestämmelsen, att då någon förändring inträffar eller behöver äga rum, så finns det intet hinder för att de tjänstemän, som antagits i ett omreglerat verk, överflyttas till ett annat verk, endast med iakttagande därav, att de skola bibehålla sin lön, även om de flyttas till ett verk med lägre löne grader, och detta lär väl inte vara annat än en god och förständig regel.

Om Riksdagen på grund av det skälet, att vi böra invänta departementalkommitténs förslag med alla de stora förändringar, det bär i sitt sköte, nu skulle avslå det föreliggande förslaget, så tror jag verkligen, att Riksdagen icke skulle handla rätt och välbetänt emot den ifrågavarande personalen. Det är väl också så, att det nu icke återstår något verk oreglerat, som i storlek kan jämföras med detta.

Detta om den saken.

Så påstås det, att denna löne stat skulle innebära en övermannareglering, d. v. s. att den särskilt skulle gynna de högsta tjänstemännen, men då ber jag för min del att få säga, att så ingalunda kan sägas vara fallet. Tvärtom, man har snarare gått en rakt motsatt väg, i det att man inrättat en mellangrad för icke mindre än 19 tjänstemän, vilka egentligen skulle hava tillhört tredje löne graden. Man kan sålunda icke säga, att detta är någon övermannareglering, och jag tror knappast, att herr Palmstierna själv vid närmare eftertanke skall kunna vidhålla detta påstående. Vidare har det i detta avseende anmärkts på det stora antalet nya tjänster, men det är väl icke så, att det är på tjänsternas *antal* det beror, utan om det visat sig, att ett visst arbete inom ett verk fordrar en tjänsteman med den sakkunskap och de insikter, som krävas av en tjänsteman i t. ex. tredje löne graden, då skall den, som får sig detta arbete anförtrott, också ha lön efter tredje löne graden, vare sig det blir nödvändigt att inrätta flera eller färre sådana tjänster. Här har man emellertid inskränkt antalet tredjegrads tjänstemän till sex, ehuru väl alla byrådirektörerna med rätta också skulle höra dit. De ha nästan samma arbete, blott med den skillnaden, att en är ordförande på den stora avdelningen, och de andra äro föredragande. Jag ber alltså herr Palmstierna bemärka, att löne regleringskommittén i detta fall visst icke har velat gynna de bäst avlönade, och Kungl. Maj:t har icke heller i detta fall avvikit från vad löne regleringskommittén föreslagit.

Så har man vidare vänt sig emot, att ett så stort antal extra ordinarie tjänstemän nu skulle göras till ordinarie. Men jag ber då få påpeka, att man härvidlag icke får taga hänsyn endast till tabellen i den kungl. propositionen, av vilken det framgår, att man hittills haft endast 17 ordinarie tjänstemän, under det att det nu föreslås 43 stycken — jag räknar då icke de kvinnliga biträdena, till ett antal av 17, som nu också skulle få sin ställning förbättrad i likhet med de kvinnliga arbetskrafterna i övriga verk; och denna förbättring av kvinnornas ställning tvekar jag icke att beteckna som rättvis. Alltså, antalet tjänstemän i de tre normal-

Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.
(Forts.)

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.*

(Forts.)

graderna föreslås nu till 43 i stället för som hittills 17. Men härvidlag måste man väl också betänka, hur det hittills har ställt sig i verkligheten. Det har ju nämligen varit så, att antalet tjänstemän varit icke mindre än 82, fastän det ser ut i staten, som om det icke skulle hava varit mer än 17. Men det är ej mindre än 82 personer, över vilka jag har i min hand en förteckning. Man finner därav t. ex., att det har varit fem adjungerade ledamöter. Och det kan väl icke vara mer än rätt, då arbetet har måst uppehållas med sådana adjungerade ledamöter, och detta har fortgått år efter år, att man uppför dessa personer på ordinarie stat, såsom nu är föreslaget. Då det har visat sig, att dessa arbetskrafter ovillkorligen behövas för upprätthållande av verksamheten inom ämbetsverket, så är det väl icke mer än rätt, att dessa personer komma i åtnjutande av den förmån, som den fasta stats tjänsten innebär. Jag vill se den, som skulle på allvar vilja förmäna denna extra personal fast anställning. Jag tror icke ens, att herr Palmstierna skulle vilja vara med om att neka dem detta. Och jag tror mig kunna försäkra, att den största försiktighet har iakttagits beträffande antalet av nya tjänster.

Herr Palmstierna antydde, att, sedan den nu föreliggande bälansen blivit avverkad, de nya ordinarie tjänstemännen skulle komma att få en betydligt reducerad arbetsbörda, men det är väl i själva verket så, att de ordinarie tjänstemännen icke kunna avverka denna arbetsbalans. Deras antal är uträknat så, att de skola få fullt upp att göra med de regelbundet inkommande ärendena, och jag får säga, att jag tror, att man snarare har satt deras antal något lägt i stället för tvärtom. Så även enligt den nu föreslagna staten få både de ordinarie ledamöterna och åtskilliga extra tjänstemän fullt upp att göra.

Jag får alltså säga, att det verkligen skulle förundra mig, om kammaren på de skäl, som herr Palmstierna anfört, skulle vilja avslå den nu framlagda och av statsutskottet tillstyrkta propositionen.

Herr Palmstierna påstod vidare, att bolagsavdelningen inom patentverket skulle komma att förorsaka statsverket ökade utgifter. Men, bästa herr Palmstierna, det förhåller sig ju så, att inom denna avdelning måste de intresserade bolagen och andra betala vissa avgifter för att få sina ärenden behandlade, och hittills har man aldrig behövt anlita statsmedel för täckande av omkostnaderna för denna avdelning. Som framgår av den kungl. propositionen, uppgingo patentavdelningens inkomster år 1911 till 384,381 kronor 67 öre, och detta räckte väl till för att täcka avdelningens utgifter. Och inkomsterna i bolagsavdelningen uppgingo samma år till 147,076 kronor 35 öre, under det att utgifterna belöpte sig till endast 75,820 kronor 19 öre. Man ser alltså, att inkomsterna på denna avdelning mer än väl ha räckt till för att täcka utgifterna. Men jag ber att få fästa uppmärksamheten på att den industri och de uppfinnare i vårt land, som lämna arbete till denna avdelning inom verket, ingenting ha emot att låta beskatta sig för att bereda tjänstemännen en avlöning, som står någorlunda i harmoni med avlöningsför-

hållandena i andra nyregerade verk, för att därigenom bli satta i tillfälle att få sina ärenden avgjorda i så god tid som möjligt. Och att de hittills icke blivit för lågt beskattade, tror jag den kungl. propositionen ger tydliga bevis för. Den 31 december 1911 ha de sammanlagt erlagt en överbetalning av 1,960,610 kronor. Och man skulle knappast ha rätt att förvåna sig över, om de komme med en sådan begäran som denna: kunna vi nu icke slippa betala några år, ty vi ha ju beskattats alldeles för högt, så att vi ha åstadkommit en fond på nära 2 miljoner kronor? Det är väl alldeles klart, att, när avgifterna räcka till så gott, att det blir så mycket över, man väl icke kan ytterligare höja avgifterna. För övrigt tar ju Kungl. Maj:t den frågan under övervägande för varje år, så snart någon framställning eller erinran inkommer från verket därom, att verket behöver större inkomster. Och detta lär Kungl. Maj:t icke heller för framtiden försumma.

Jag vill påpeka, att då löneregleringen för försäkringsinspektionen antogs för omkring tre år sedan, tror jag, vilken antogs utan att någon invändning gjordes däremot — och löneregleringen för försäkringsinspektionen är av enahanda beskaffenhet som den, som föreslagits för patent- och registreringsverket — så föreslogs, att dess utgifter skulle bestridas även genom uttaxering av intresserade parter, som denna försäkringsinstitution hade att kontrollera. I överensstämmelse härmed ha också liknande avgifter föreslagits för nu ifrågavarande verk. När man sålunda skulle reglera lönerna efter normalgrad även här, så kom man att tänka på, att de stadgade avgifterna kanske icke skulle räcka, men kanske räcka för de närmaste följande åren, och då ansåg man sig icke böra i detta sammanhang föreslå en höjning av dessa utgifter. Riksdagen gjorde icke heller detta, utan beslöt, att så skulle ske endast för den händelse, att så behövdes. Huruvida detta skett, vet jag icke, men jag vet, att om dessa medel icke räcka, kommer Kungl. Maj:t att föreslå en höjning i avgifterna, och så komme det väl att gå också här.

För min del får jag säga, att jag de senare åren varit med vid den förberedande prövningen av åtskilliga regleringar för ganska många stater. När denna lönereglering förelåg inom patentkommittén, så hade Kungl. Maj:t ansett, att ett par personer från löneregleringskommittén borde tillkallas för att biträda vid uppgörandet av denna lönestat och för ännu ett ärende, varom nu icke är fråga. Då förordnade Kungl. Maj:t herr Pers från Första kammaren och mig från Andra kammaren till detta uppdrag. Jag har sålunda deltagit i kommittén vid behandlingen av detta ärende. Innan löneregleringskommittén fattade beslut rörande lönestaterna, brukade man alltid besöka respektive verk och noga sätta sig in i det arbete, som verket hade sig ålagt, för att bilda sig ett begrepp, huruvida den eller den lönen skulle föreslås för den eller den tjänstemannen i den eller den klassen. På detta sätt gingo vi till väga även beträffande detta verk, åtminstone sedan herr Pers och jag kommit in i densamma. Jag gjorde allt för få en inblick i förhållandena vid detta verk, och jag får säga, att såsom det i detta verk

Ang. omorganisation av patent- och registreringsverket.
(Forts.)

Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.
(Forts.)

är ställt beträffande arbetsbörda, lokaler och annat, är det icke ställt vid något annat verk. Jag vågar bestämt säga, att Riksdagen icke skulle handla rätt mot denna personal, för den händelse vi icke ville ställa den i samma ställning beträffande arbete och löner som personalen i alla de övriga verken, och jag hoppas därför, att kammaren godkänner statsutskottets förevarande hemställan. Därmed har man icke lagt det ringaste hinder i vägen för den stora omorganisation, som på detta och andra områden troligen kommer att företagas i en framtid. Men skall man uppskjuta med denna lönereglering och låta personalen i detta verk straffas därför att man väntar på att denna stora reform skall företagas inom något år, då handlar man bestämt icke rätt, och jag tror nog, att herr Palmstierna och ännu flera ha reda på, vilket ofantligt intensivt arbete, som fordras och måste fordras på ett område, sådant som det ifrågavarande, från den lägste till den högste. Jag tror, att dessa personer ha fullt upp att göra och att det behöves en icke obetydlig extra personal därtill för arbetet. Det synes mig därför, att, då det hemställes om anslag till en extra personal, ehuru detta anslag är reducerat i jämförelse med andra sådana anslag, man bör bevilja detta.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Winberg: Herr talman! Jag skall icke ingå på de principiella skäl, som också kunde tala för avslag på Kungl. Maj:ts förslag och utskottets hemställan, eller de linjer, efter vilka det är lagt, då jag därom icke har någon särskilt deciderad uppfattning, men jag lutar i alla fall i det avseendet i huvudsak åt de synpunkter, som av herr Palmstierna anförts.

Jag skall be att något mera få trycka på den mera organisatoriska sidan av denna fråga, vilken ju också av herr Palmstierna har berörts. Jag hemställer till herrar kammarledamöter, att de noggrant ville titta på den framlagda lönestaten. Jag kan icke hjälpa, trots det jag icke sitter inne med detaljkännedom om de närmare förhållandena i detta verk, att jag icke kan komma ifrån den uppfattningen, att det ligger något betänkligt i en lönestat, som upptager 65 befattningar, om vi räkna kvinnliga biträden och andra och därav icke mindre än 19 byrådirektörer, 6 byråchefer och en generaldirektör. Det är nödvändigt, att vi i ett ögonblick stanna inför denna lönestat, ty det är icke ett enstaka fall, som föreligger i och genom densamma, utan det är något, som gjort sig gällande på senare tiden beträffande flera administrativa verk, att styrelser och förvaltningar svällt ut i oroväckande grad beträffande antalet av s. k. kvalificerade befattningar. Man måste inför dessa företeelser fråga sig: är det nödvändigt för utförande av det arbete, som åligger respektive verk, att man tillsätter ett så ofantligt stort antal av dessa högre befattningsinnehavare, och, i övrigt, är detta för arbetets praktiska utförande nyttigt? Vi ha exempel från ett annat verk, som gick i spetsen på detta område, nämligen statens järnvägar, som 1907 genomförde en omorganisation. Där har man likväl stannat vid att tillsätta 16 byrådirektörer, men man har

under den tid, som gått — jag lämnar å sido utgiftsfrågan och håller mig endast till den personal, som behövs för arbetets utförande — kommit till insikt om, att det ingalunda var klokt att vidtaga en sådan åtgärd och att man snarare borde se till, om man icke kunde gå tillbaka. Jag undrar, om det är klokt, att Riksdagen i dag beträffande regleringen av detta verk går icke blott så långt, som man gjort vid järnvägarna, utan betydligt längre beträffande frågan om inrättande av ett större antal byråchefer. Det är denna synpunkt, som man borde taga i övervägande, innan man går att fatta detta beslut, ty det är så, mina herrar, att har man slagit in på en viss väg beträffande regleringen för ett visst verk, så bruka konsekvenserna bliva, att, när man går till ett annat verk, man även där anser sig böra ytterligare utöka personalen. Detta visar sig alldeles särskilt beträffande denna sak. Härtill komma principiella skäl, som tala för, att denna fråga ytterligare tages i övervägande, innan Andra kammaren är färdig att fatta beslut i ärendet, sådant det föreligger. Jag tror det är nödvändigt, att vi litet vika av från den väg, vi hittills följt beträffande organisationen av våra administrativa verk. Den har skett i en sådan riktning, som sannerligen icke är ägnad att ingiva förhoppningar om en praktisk och tidsenlig organisation. Jag tror, att man icke bör tillsätta befattningar i större omfattning, än som behöves för arbetets utförande, och arbetets praktiska utförande kräver icke, att arbetskrafter tillsättas endast för att man onödigt skall få ståta med ett stort antal högre befattningsinnehavare och befattningar.

Jag har velat påpeka dessa förhållanden beträffande den organisatoriska sidan av saken. Vad angår mina principiella betänkligheter i övrigt, instämmer jag i herr Palmstiernas anförande. Jag hemställer sålunda, att Riksdagen måtte med avslag å Kungl. Maj:ts proposition besluta, att medel för uppehållande av ifrågavarande verk under år 1914 måtte anvisas på samma sätt och till samma belopp som under år 1913.

Herr Lindberg: Herr talman, mina herrar! Jag har såväl här i kammaren som under samtal med kamrater i Riksdagen erfarit, att det riktats en fruktansvärd kritik mot det utskottsutlåtande, som här föreligger, och då är det sannerligen icke trevligt att uppträda som försvarare av statsutskottet i denna fråga. Jag tvivlar icke på, att den kritik, som riktats mot detta förslag, är grundad på sakkunskap, fastän man från alla håll jämrar sig över, att man icke fått tid att sätta sig in i frågan. Den förste talare, som här uppträdde, yttrade, att det var två skäl som lågo till grund för hans avslagsyrkande, dels principiella skäl, dels organisatoriska skäl. Han menade sålunda, att principen för hela detta verks organisation var felaktig och att sålunda själva organisationsförslaget var felaktigt, då detta organisationsförslag grundade sig på en felaktig princip. Jag ber om ursäkt, att jag nödgas taga kammarens tid i anspråk ett par ögonblick, då jag, så kortfattat som möjligt, vill söka redogöra för den princip, varpå patentförfarandet och patentverket är byggt i vårt land.

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.*
(Forts.)

Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.
(Forts.)

Man har i början av patentverkets verksamhet sökt tillämpa ett enklare s. k. nyhetsprövningssystem, men det har med Riksdagens och regeringens goda minne utvecklats så, att man så småningom gått ifrån det enklare systemet och slutligen hamnat i vad man kallat för förprövningssystemet med så gott som fullständig nyhetsgranskning. Därmed har man slagit in på den princip, som blivit tillämpad i Tyskland, Nordamerika, Österrike, Danmark och Norge m. fl. stater, under det man t. ex. i Frankrike fortfarande bibehåller det enklare anmälningssystemet, som här omnämns, och som även omnämnes i en avgiven motion. I England bibehålles ett något förbättrat enklare nyhetsgranskningssystem. Här i Sverige har man ansett det vara praktiskt och nyttigt att arbeta med förprövningssystemet, med den fullständiga nyhetsgranskningen därför, att man ansett, att såväl uppfinnarne som den industri, som skall använda sig av uppfinningarna, har den största nyttan av detta system, då man anser, att detsamma garanterar den noggrannaste granskningen och det noggrannaste patentförfarandet i syfte att patentet må skyddas. Det har klagats över att utredning icke föreligger i denna fråga, och jag vill därför säga till de herrar, som kanske icke lagt märke därtill, att här föreligger ett kommittéutlåtande på 300 sidor, och detta kommittéutlåtande är under-tecknat med namn, som synas mig borga för, att det icke varit den fullständiga sakokunnigheten, som haft att syssla med denna utredningsfråga. Jag vill bland namnen nämna sådana som Magnusson i Sandviken, Söderblom i Eskilstuna och Per Andersson i Arvika, namn, som äro väl kända såväl i denna kammare som inom industrikretsar. Jag vet sålunda icke, om man kan med skäl klaga över att man saknar utredning. Den kommitté, som verkställt utredningen, har kommit till det resultatet, vilket den ger uttryck åt i kommittébetänkandet, att förprövningssystemet är det ändamåls-enligaste. Kommittén förordar det och föreslår, att den organisation, som skall givas åt patent- och registreringsverket, skall lämna sig efter förprövningssystemet. Begär man mera sakkunnighet på detta område och tror, att sakkunskapen icke varit tillräcklig, då får man söka en annan sakkunskap, men det är på den sakkunskap, som varit, och på de upplysningar, vi kunnat hämta genom hänvändelse till verket självt, som statsutskottet grundat sitt tillstyrkande av förslaget.

För övrigt vill jag tillägga, att då man i en i Första kammaren avgiven motion klagat över att de s. k. patentagenterna icke blivit satta i tillfälle att yttra sig över denna fråga, vill jag säga — det framgår av ett papper, som jag håller i min hand, men som jag icke skall trötta kammaren med att uppläsa — att det är på förslag av och uttalande från patentagenternas organisation, som man givit organisationsförslaget den form det har. I en från patentagenternas organisation avläten skrivelse säger man bland annat på slutet: »Vi bedja dessutom få framhålla, att ett uppskov med omorganisationen av patent- och registreringsverket enligt vår mening är i hög grad menligt för den patentsökande allmänheten. Det är, emedan det i motionen uttryckligen angives, att det synes välgrundat,

att patentagenterna sattes i tillfälle att yttra sig över omorganisationsförslaget, vi ansett oss böra avgiva detta yttrande.» Detta yttrande från patentagenternas organisation är undertecknat med 8 namn. Då motionären stöder sig på ett av patentagenter avgivet yttrande, vill jag fästa uppmärksamheten på, att under detta finnes icke mer än 3 namn. Det är således 8 mot 3 inom patentagenternas organisation, som äro för Kungl. Maj:ts förslag. Då synes det mig, som om man icke heller hade skäl att klaga över att patentagenterna icke blivit hörda i frågan. Jag har velat omnämna detta för att i korthet anföra vad det är, som statsutskottet velat stödja sig på, när det tillstyrkt den kungl. propositionen om omorganisation av patent- och registreringsverket.

Så skall jag övergå till en annan del av den av herr Palmstierna mot förslaget riktade kritiken, nämligen de organisatoriska felaktigheter, som enligt herr Palmstiernas mening vidhäfta detta förslag. Det skulle vara bland annat det, att man står i begrepp att omändra hela den här ifrågasatta organisationsformen och att man arbetar på att få till stånd ett handelsdepartement, där man skulle stoppa in detta verk, som det nu är fråga om att reglera. Ja, jag må säga, och det har förut sagts av herr finansministern, att det finnes enligt det föreliggande förslaget icke något som helst hinder för att, om ett handelsdepartement kommer till stånd, däri inrymma, om man finner det fördelaktigt, patent- och registreringsverket. Det är således enligt min mening icke något föregripande, som äger rum genom denna omorganisation.

Så är det en detalj i denna organisation. Det har ibland synts mig, som om det varit denna detalj, som egentligen gjorts till en huvudsak. Det är det, att i patent- och registreringsverket finnes en byrå för inregistrering av bolag. Denna byrå är den mest inkomstgivande i patent- och registreringsverket; det är visst cirka 125,000 kronor, som inflyta till detta verk på grund därav, att bolagsbyrån finnes inom verket. Nu menar man, att då icke alla dessa medel åtgå till administrationen av byrån, och således det övriga verket delvis räknar inkomster från denna byrå, skulle man, för att patent- och registreringsverket skulle stå på egna ben, flytta byrån från patent- och registreringsverket till något annat verk. För min del får jag säga, att det kan göra mig detsamma, var bolagsbyrån är belägen, och när inkomster tillfalla statsverket, synes det mig icke vara någon synnerligen stor betydelse, vart byrån hör, om man skall flytta den från patent- och registreringsverket eller ej, i vilket förstnämnda fall patent- och registreringsverket skulle vara hänvisat att leva på de inkomster, som kunde tillfalla verket enbart för patentregistrering och dylika saker. Då komme det att inträffa, antingen att vi såge oss nödsakade att höja patentavgifterna eller att vi med statsmedel måste understödja patentbyråns verksamhet. Det skulle enligt min mening väl kunna gå för sig att höja patentavgifterna, ty näst Finland är Sverige ett av de land, som ha de lägsta patentavgifterna, och skillnaden framgår av utskottsbetänkandet. När, såsom här synes, man i Sverige betalar 725 kronor i patentavgifter, uppgå dessa i Tyskland till 5,280 Mark.

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.
(Forts.)*

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.*

(Forts.)

Det är en skillnad, som synes mig tala för att man utan olägenhet, om det vore nödvändigt, skulle kunna höja patentavgifterna. Det finnes en motion, som vi ävenledes haft till behandling, som bestämt fordrar, att man skall organisera så, att icke det ena verket skall leva på överskott från en annat verk eller en avdelning inom ett verk leva på överskott från en annan avdelning inom samma verk, och det synes mig, att herr Palmstierna är inne på samma väg. Jag har förut hört anmärkas, att om bolagsbyrån flyttas till ett handelsdepartement, skulle det kunna hända, att man kunde giva den en sådan organisationsform, att arbetet skulle bli billigare på denna bolagsbyrå. Med bolagsbyråns verksamhet vill herr Palmstierna och även jag sammanknyta den verksamhet, som kommer att föränledas därav, att man fordrar ett noggrant kontrollsystem över bolag och liknande organisationers verksamhet, men fordrar man en sådan kontroll, och det måste man göra, då tror jag icke, att man har någon utsikt att få bolagsbyråns arbete billigare, även om man rycker loss bolagsbyrån från patent- och registreringsverket och stoppar in den i ett annat verk. Då det sagts, att denna bolagsbyrås verksamhet icke sammanfaller med någon av de verksamhetsgrenar i övrigt, varmed patent- och registreringsverket sysslar, vill jag fråga, om icke detta sysslande med patenters inregistrering, med inregistrering av firmamärken, med inregistrering av mönster och modeller har något slags samband med bolagsbyråns verksamhet. Jag tror icke, att det är fullständigt främmande.

För övrigt vill jag tillägga, att i den kungl. propositionens avlöningsbestämmelser är intagen en bestämmelse, som säger, att de tjänstemän, som äro sysselsatta i detta verk eller någon av dess avdelningar, äro skyldiga att flytta, om så beslutas, till ett annat verk och där arbeta i den verksamhetsgren, som kan förorsakas av omflyttningen. Således har man säkerställt detta, så att något fastlåsande icke kan äga rum.

Jag har icke hört så synnerligen många anmärkningar riktade mot de aflöningar, som äro uppställda. Visserligen har det sagts, att lönebeloppen äro för stora, men däremot kan man ställa herr Carl Perssons yttrande, att man har rent av genom tillskapandet av en mellanavdelning kommit till en nedsättning i dessa avlöningsförmåner. Och om agitationen för uppskov kommit från tjänstemännen själva, skulle jag nästan varit hågad att tro, att man bland dem varit angelägen om uppskov i förhoppning om att kunna skruva upp lönerna högre.

Den mesta kritiken har riktat sig mot den stora organisationsformen och den mängd direktörer, byråingenjörer och sådant, som skulle fastlåsas i denna organisationsform. Ja, när man från, såsom jag tror, sakkunnigt håll försäkrat, att det är nödvändigt att ha dessa kompetenta arbetskrafter, om icke patentärendena skola förfuskas, när man från de män, som sysslat med undersökningar av denna organisation, män sådana som herr Carl Persson och herr Pers i Första kammaren, hört gång på gång försäkras, att de gjort vad i deras makt stått för att undersöka, om man kunde pressa ned de anspråk, som ställts från verket självt, och när man från

verket självt förklarar, att verket måste hava denna personal, om det skall kunna uppfylla de krav, som måste ställas på patent- och registreringsverket, då är det tämligen svårt för det utskott, som skall syssla med saken, att motsätta sig de framställda kraven eller yrka avslag på förslaget.

Jag har, mina herrar, velat anföra detta därför, att det är dessa synpunkter i huvudsak, som legat till grund för utskottets utlåtande, jag vill tillägga, dess enhälliga utlåtande. Jag för min del ser frågan på det sättet — jag vill sammanfatta det i mitt slutyrkande — att av allt, som framgår av de av de sakkunniga gjorda undersökningarna, framstår det rådande förprövningsystemet såsom det mest ändamålsenliga. Om så är förhållandet, så är också den organisation, som här är föreslagen, nödvändig, och då denna organisationsform icke föregriper eller fastlåser någon tilltänkt förändring av verkets arbets sätt, kan jag, herr talman, icke yrka annat än bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Hamrin: Herr talman! Jag skall endast några ögonblick taga kammarens tid i anspråk för att tillkännagiva av vilken anledning jag ansluter mig till det yrkande, som framstälts av herr Palmstierna.

Det första intryck, jag fick av Kungl. Maj:ts proposition och utskottets utlåtande, var ett starkt sådant av den brådska, som ovillkorligen måst råda såväl inom departementet som inom utskottet, då ifrågavarande ärende där behandlats. Vidare gjorde jag den reflexionen, att man i ett så viktigt ärende som detta fullständigt uraktlätit att lämna intresserade parter tillfälle att yttra sig i den föreliggande frågan.

Det synes mig, som om man i ett så viktigt ärende som detta, då det gäller att fastslå själva systemet för en oöverskådlig tid framåt, borde, om någonsin något sådant är lämpligt, ha utställt ärendet till yttrande från dessa olika parter. Jag tänker mig då särskilt sådana institutioner som tekniska högskolan, teknologföreningen och varför icke jämväl rikets handelskamrar, där framstående industrimän och teknici ha säte och stämma. Så har emellertid inte varit fallet, utan man åberopar enbart den kungl. kommitténs utlåtande, som blivit utdelat här i kammaren. Men då man där finner, att direktiven för denna kungl. kommitté voro att i första rummet företaga en revision av gällande lagstiftning rörande patent o. s. v. och sedan vidare anställa utredning rörande behovet av ändrad organisation av patent- och registreringsverket samt i sammanhang därmed reglering av löneförhållandena, så synes det mig, att man med detta föregriper det slutliga resultatet i högst betydlig grad.

Nu gör man visserligen den invändningen, att här gäller det icke en systemförändring, och att man icke kan genom ett bifall till statsutskottets förslag föregripa andra förändringar. Men i den kungl. propositionen uttalas alldeles tydligt, att i fråga om det system, som bör ligga till grund för patentärendenas behandling, står lagstiftningsprincipen och organisationen i så intimt samband med

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.*

(Forts.)

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.*

(Forts.)

varandra, att lagstiftningens ställning först måste vara klargjord, innan en definitiv omorganisation skall ske. Nu är verkligen förhållandet icke som herr Lindberg antydde, att det nuvarande systemet blivit fastslaget genom statsmakternas medverkan — jag tror han använde uttrycket med statsmakternas goda minne, och det må kunna vara riktigt — men från början var det så, att det rådde ett rent anmälningssystem beträffande patenten. Den energiske chef, som organiserade detta, har emellertid utvidgat sin befogenhet på detta område, så att man kommit att tillämpa det system inom verket, som för närvarande där användes. Även om man naturligtvis såsom jag icke det ringaste kan ingå på den kritik, som från visst håll blivit framställd mot systemet, så synes det mig, att det endast behöves ett mycket medelmåttigt förstånd för att kunna fatta, att genom fastsläandet av de förhållanden, som statsutskottet och regeringen här vilja ha, har man i verkligheten fastslagit själva grundprinciperna för verkets arbete.

När vidare herr Lindberg här mot det yttrande, som bilagts den av herr Nilsson i Första kammaren väckta motionen, vilket yttrande, såsom herrarne sett av motionen, är avgivet av patentagenter, ställer ett yttrande från andra sådana, så vill jag säga, att det ju är uppenbart, att man inom patentagentkretsar lyser den livligaste förhoppning om, att lönerna skola höjas och mera folk skall anställas i verket o. s. v., så att ärendenas behandling där kan påskyndas. Men därmed är icke alls sagt, att dessa patentagenter och intresserade parter äro ense om eller övertygade om, att det system, som där tillämpas, är det bästa och efter våra ekonomiska förhållanden också det lämpligaste.

Slutligen kan jag icke underlåta att i likhet med en föregående talare peka på de kolossala summor, som här regeringen och sedan statsutskottet begära Riksdagens bifall till. Det gäller i själva verket att skapa en massa nya ämbets- och tjänstemän med löner, som enligt min mening äro alltför högt uppdrivna. Gör man t. ex. en jämförelse mellan den stat, som här föreligger för kungl. patent- och registreringsverket, och den stat, som vi fingo på kamrarnes bord häromdagen, och som avser statens järnvägar, så kommer man till ett ganska egendomligt resultat. Man finner, att i ena fallet bandirektörer, maskindirektörer och trafikdirektörer börja med en lön av 6,000 kronor och sluta med 6,900 kronor, under det att dessa byrådirektörer i patentverket skulle komma upp till en lön av 7,400 kronor. Går man sedan att granska det arbete, som dessa direktörer i statens järnvägar ha, och den väldiga mängd av underlydande, som sorterar under dem, så häpnar man verkligen, då man sedan finner, att i det andra verket, patentverket, byrådirektörerna bli direktörer för en halv byråingenjör och dessutom några skrivbiträden.

Det förefaller mig egendomligt, att man i denna kammare, där man begär utredningar i det oändliga för beviljande av mycket små anslag understundom, på den knapphändiga utredning, som här föreligger, och utan att intresserade parter på något sätt givits tillfälle att yttra sig, skall bifalla det förslag, som föreligger. Nu

tillhör jag icke alls dem, som vilja motsätta sig en lönehöjning, där sådan är av behovet påkallad, men det avslagsyrkande, som här framställts, innebär ju icke annat än ett uppskov för att få bättre tid än hittills att tillvarataga icke blott statsverkets ekonomiska intressen utan jämväl och framför allt industriens intressen, så att ett system och förfaringssätt kommer att tillämpas inom verket, som länder till båda parternas fromma.

På grund av det nu anförda ber jag få yrka bifall till herr Palmstiernas yrkande.

Herr Nilson i Örebro: Herr talman! Jag vill för de kammarledamöters skull, som icke ha kännedom därom — jag har förspott, att det finnes sådana — något vidröra patentverkets karaktär och ändamål. Patentverkets karaktär är fullkomligt analog på sitt verksamhetsområde med försäkringsinspektionens och bankinspektionens, d. v. s. verket upprätthålles av de till verket inflytande avgifterna. Således är det icke ett enda öre av dessa löner och anslagen till detta verk, som uppföras på riksstaten. Jag vill lämna den upplysningen, därför att det finnes sådana bland kammarens ledamöter, som i det fallet haft en fullkomligt motsatt uppfattning.

Jag har härmed icke velat göra gällande den meningen, att, då det är fråga om ett verk, som lever på egna inkomster, vilka icke äro statsmedel i vanlig mening, och där sålunda överskott i inkomster icke får gå till statsverket, som förhållandet är med järnvägar, post och telegraf, utan överskottet skall fonderas och i fortsättningen vara verkets egna medel, jag icke har velat göra gällande, säger jag, att man icke där skall tillse, att lönerna inom verket regleras på ändamålsenligt sätt, att man icke där skall tillse, att förenklingar i verkets organisation och arbetssätt vidtagas i så stor utsträckning, som möjligt är. Det bör man givetvis göra. Men jag har endast velat lämna denna upplysning jag gjort, på det att icke någon oklarhet må förefinnas rörande själva sakförhållandet.

Verkets ändamål är att för uppfinnare och industriidkare tillgodose så raskt och snabbt som möjligt det behov, som från deras sida göres gällande att få patentansökningarna prövade. Det är alldeles uppenbart, att det för en uppfinnare är av vikt och betydelse, att han *snart* får veta, huruvida han kan få patent på sin uppfinning eller ej. Likaledes är det av största vikt och betydelse för landets industriella liv, att en industriidkare får veta, huruvida en artikel, på vilken patent av honom är sökt, kan börja tillverkas under medvetandet om, att den artikeln kommer att patenteras.

Det är således här enligt min mening icke så mycket fråga om att tillgodose ämbetsverkets krav på löneförbättring för inom verket anställd personal, utan fastmer fråga om att på lämpligaste sätt tillgodose *landets näringslivs intressen*. Det är *detta*, som för mig är huvudsaken vid bedömandet av det föreliggande spörsmålet. Det är från *den* synpunkten, som jag gått att pröva ärendet, och det är från *den* utgångspunkten jag tagit position till ärendet.

Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.

(Forts.)

Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.

(Forts.)

Nu har man sagt här, att det möter så stora och principiella betänkligheter med avseende på arbetssättet. Det har ifrågasatts av herr Palmstierna, att man på detta område skulle söka få till stånd ett internationellt institut, d. v. s. att prövningen av patent-ärenden skulle omfatta hela världen, och för det ändamålet upprätta ett mellanfolkligt ämbetsverk, eller, om icke det skulle gå att ernå, man dock skulle få en skandinavisk union på detta område. Mina herrar, skola vi vänta med att tillgodose de krav, som jag nu antytt, tills spörsmålet kan lösas på det sättet, huru länge tror kammaren då, att vi få vänta?

Man har vidare anmärkt, att en organisation, sådan som utskottet här tillstyrkt, skulle föregripa departementalreformen. Departementalkommittén har helt nyligen avlämnat sitt utlåtande. Är det då någon av de herrar, som klagar över, att *detta* ärende icke är tillräckligt förberett, som tror eller vill göra gällande, att vi redan nästa år kunna ha *den stora* reformen genomförd? Det synes mig icke möjligt att resonera på det sättet. För övrigt förutsätter departementalkommittén, att patentverket skall bestå som ett fristående ämbetsverk.

Man har dessutom sagt, att de personer, vilkas intressen det närmast gäller, icke här blivit hörda. Det är redan anført, men jag ber att ytterligare få erinra därom, att i den kommitté, på vilkens utlåtande detta förslag väsentligen vilar, sutto fabriksidkaren P. Andersson i Arvika — ända tills i år ledamot av denna kammare, en av landets mera framstående industriidkare och en industriidkare, som, elter vad jag vet, givit patentverket åtskilligt arbete — disponenten Thord Magnusson vid Sandvikens järnverk och fabrikör Knut Söderblom i Eskilstuna, för att nu nämna några namn. Tro icke herrarna, att dessa, som tillstyrkt detta förslag, ha känsla för industriens och näringslivets behov på detta område? Det synes mig påtagligt, att så är fallet.

Vidare har det erinrats om här, att man icke vet, var i framtiden bolagsavdelningen kommer att förläggas. Skall det behöva sägas ännu flera gånger, att det är en mycket enkel sak att skära bort bolagsavdelningen från patentverket och förlägga den till vilket annat verk som helst eller eventuellt inränga den i ett blivande handels- och industridepartement, om så skulle vara av nöden? Det synes mig sålunda, att det skälet icke bör tillmätas någon avgörande betydelse.

I detta fall kan jag icke annat än erinra om, att en fullkomligt likartad agitation från visst håll bedrefs i följd vidkommande det då av regeringen framlagda förslaget om inrättande av socialstyrelsen, som då skulle skäras bort från kommerskollegium. Då menade man, att den åtgärden skulle komma att föregripa departementalreformen, eftersom man icke visste, huru det skulle bli i framtiden med ett och annat av de ärenden, det då var fråga om. Men alla de invändningarna tillbakadrevs, och det med de villkor i lönestaterna, vilka nu återfinnas i denna lönestat. Sålunda synes det mig, att i detta avseende all trygghet är vidtagen, som kan anses vara erforderlig.

En annan erinring, som är gjord, är den, att patentavdelningen i väsentlig mån lever på bolagsavdelningen. Det har av min ärade vän på västgötabänken visats, att hittills så icke varit förhållandet. Men kommer det att bli så i framtiden, så är det ingenting, som hindrar, att man höjer patentavgifterna. Och jag ber att få försäkra kammaren, att många av vårt lands näringsidkare skola mycket hellre betala högre patentavgifter, om det beredes dem möjlighet att få patentärendena snabbare avgjorda, än att få vänta såsom nu ända till över två år, innan de kunna få dem avgjorda. På snabbheten av ett patentärendes avgörande beror i så hög grad det ekonomiska resultatet, att en höjning av patentavgiften betyder föga.

Jag anhåller om kammarens bifall till utskottets föreliggande förslag.

Herr Palmstierna: Endast ett par repliker.

Jag vill till en början säga, att när herr Carl Persson var nog vänlig att gentemot mig yttra, att *jag* möjligen skulle ha kunnat sätta mig in i frågorna utan större svårighet, så vill jag returnera artigheten och säga att jag är övertygad om, att han med sin särskilda erfarenhet och insikt i dessa ärenden har ganska lätt för att behandla sådana här saker. Men jag undrar, om det icke är så — om vi tala öppet med varandra — att mot slutet av riksdagen börja vi litet var att känna en viss osäkerhet, när en sådan här stor fråga kommer fram, och att man med den bästa vilja i världen, även där nattarbetet icke är avskaffat, omöjligt kan hinna få det allmänna ömdöme i en fråga, som en lagstiftare i själva verket borde skaffa sig. Det är detta jag vill säga. Och känslan av osäkerhet inför dessa uppgifter är så stor, att man bringas att reagera inför viktiga beslut.

Nu säger herr Carl Persson, att det här är fråga om att rent av »straffa» ett ämbetsverk, och herr finansministern själv säger, att detta är en reglering, vilken är den viktigaste, som någonsin är förelagd kammaren. Ja, det är ganska egendomligt. Så heter det 1913, men huru hette det 1912? 1912 hette det icke alls på det sättet, utan då man läser vad som skrevs under sjunde huvudtiteln det året, så finner man, att det där står: »När en sådan och därmed sammanhängande definitiv lönerreglering för patent- och registreringsverket skall komma till stånd, låter sig emellertid för närvarande icke med någon säkerhet bestämmas.» Och vidare: »Så mycket angelägnare måste det därför vara att, i avvaktan på denna omorganisation, allt göres som möjligen kan göras för att förbättra den personals ställning» etc. Tidigare har jag också citerat ur samma statsrådsprotokoll patentverkets egen framställning, att man skall dröja med det hela, tills revisionen av patentlagstiftningen är gjord. Jag står under sådana förhållanden på fast mark. Och jag har visat, vad Riksdagen och denna kammare i fjol godtog. Vad gjorde vi då? Jo, då anvisade Riksdagen 40,000 kronor på extra stat. Varför omnämner man icke den saken? Nej, det förtiger man. Det synes mig, att vi böra ha klart för oss, att vi redan nu givit en del. Och om det är så, vilket jag har anledning betvivla, som herr Nilson

Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.
(Forts.)

i Örebro och herr finansministern säga, att det är så särskilt brådskande, oaktat vi givit 40,000 kronor förra året, varför kan man då icke gå på samma linje nu och giva ytterligare något belopp och inrätta ännu någon ny grad för befordran? Varför gör man denna stora omorganisation av hela verket *just nu*, då vi vänta på, att departementalkommittén och kommerskollegiikommittén skola komma med sina förslag till statsförvaltningens omorganisation? Det är att föregripa detta på ett sätt, som jag sannerligen icke varit med om i denna kammare, när det gällt att reglera ett ämbetsverk.

Med anledning av herr Carl Perssons ställning tillåter jag mig säga, att det förefaller, som om i detta fall hans gamla försiktighet blivit en smula beskuren på ett eller annat sätt. Här har dock kammaren vid föregående behandling av ärenden rörande statsförvaltningen lagt en stark demokratisk syn på tingen, och synnerligast ha de ledamöter, som kommit från landsbygden, sedan gamla tider haft klart för sig, att man icke skall bevilja för höga löner i statsförvaltningen. Varför då just i år tillskapa en ny generaldirektör? Vi behandlade för en tid sedan inrättandet av socialstyrelsen, men dess chef fick bara heta chef, och han fick icke alls motsvarande ställning inom statsförvaltningen. Sedan skall det bli 25 byråchefer och byrådirektörer och 17 ordinarie av lägre grad. Hårtill kommer ännu en sak, nämligen att i den organisation, som nu skall införas, anser man, att tjänstemännen skulle specialisera sig på en viss gren. Om de nu göra det, så kräves ju icke längre samma mångsidiga kapacitet som förut. Detta synes mig också vara ganska talande. Jag vill också framhålla att i den återopade utredningen sutto i alla fall tre parter i målet. Tre ledamöter av patentverket sutto ju i denna kommitté.

Nu har herr Carl Persson aldeles missförstått mitt yttrande. Han förebrådde mig, att jag ville *höja* avgifterna för aktiebolagens inregistrering. Tvärtom, jag tror att det skulle vara ganska klokt, att när det blir överskott slå in på samma väg som i försäkringsinspektionen. När avgifterna där stego, så begärdes nedsättning från en pro mille till $\frac{3}{4}$ pro mille. Vartill skall man då använda dessa medel? Nu är det visserligen endast 30,000 kronor över, men det dröjer icke länge, innan det går upp till 50,000 kronor. Varför skall då detta användas till ett ändamål, som det icke är avsett för? Resultatet blir, att om man med en senare ganska svår operation skall slita loss bolagsavdelningen från patentverket — vilken avdelning herr Carl Persson dock synes anse vara i ganska intimt samband med patentavdelningen och böra även för framtiden vara kvar i patentverket — dessa avgifter från bolagsavdelningen, som nu sammanföras med övriga avgifter inom verket till en klumpsumma, måste betalas *antingen* av fattiga uppfinnare, vilkas rätt vi väl dock borde hålla på, *eller* ock av staten. Om man nu genomför en sådan här stor lönereglering och sedan flyttar bolagsavdelningen från patentverket, så måste ju de bolagsavgifter, som nu tagas för att täcka utgifterna för patentavdelningen, ersättas, och då blir det just uppfinnarna, som få lida, om icke staten inträder och betalar allt detta. Det är icke något verkligt sakligt sammanhang mellan bolagsavdel-

ningen och patentavdelningen, utan den förra avdelningen borde i stället flytta in i det ämbetsverk, där näringslivets samtliga övriga närliggande frågor skola handläggas, där frågor om import, export, tullar och annat behandlas, d. v. s. allt sådant, som man kan säga ganska nära berör bevilningsutskottets verksamhet. Där borde lämpligen allt detta sammanföras, och bolagsavdelningen alltså icke stanna i patentverket.

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.
(Forts.)*

Således, herr vice talman, vill jag säga, att när saken här näppeligen kan undgå att föregripa såväl det principbeslut, som skall fattas, som regleringen av statsförvaltningen i övrigt, så vidhåller jag mitt yrkande, som huvudsakligen överensstämmer med herr Winbergs, nämligen att Riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts proposition ville besluta, att för uppehållande av patent- och registreringsverket under år 1914 medel måtte anvisas på samma sätt och till samma belopp som för år 1913.

Herr vice talmannen, som under herr Palmstiernas anförande övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, gav härefter ordet till

Herr Kronlund, som yttrade: Herr talman! Vad som gör, att jag icke kan ansluta mig till den föreliggande lönerregleringen, är, att vi för närvarande ha under utarbetning en ny patentlagstiftning, och att jag anser denna lagstiftning böra bilda den grundval, på vilken vi skola inrätta det nyreglerade patent- och registreringsverket. Denna nya patentlagstiftning bestämmer naturligtvis handhavandet och handläggandet av patenten, och på detta handhavande och detta handläggande av patenten beror i väsentlig mån behovet av personal. Då är det väl icke rimligt, att innan vi ha själva grundvalen färdig och klar för oss giva oss in på en lönerreglering för personalen, om vars verksamhet och storlek det icke råder full klarhet.

Herr Nilson i Örebro påpekade, att detta verk avlönar sig självt genom inkomster, som det har från allmänheten. Jag får då säga, att det sannerligen icke är den ringaste anledning för oss att bifalla en omreglering av detta verk. Ty om det avlönas med dessa medel, som komma från allmänheten, eller med statsmedel, är precis det samma. Det bör icke giva oss anledning på minsta sätt att icke iakttaga, vad försiktigheten bjuder. Och försiktigheten bjuder, att innan man har grunden klar för sig, skall man icke giva sig in på detta. Om nu tjänstemännen i detta verk ha för små löner, så kunna vi ju använda samma tillvägagångssätt, som vi använt i många andra fall, nämligen bevilja extra lönetillägg, tills själva löneregleringsfrågan blir klar att avgöra. Och det är därför, herr talman, jag ber att få instämma i herr Palmstiernas yrkande.

Härpå anförde:

Herr Nilson i Örebro: Endast ett par ord till svar på herr Palmstiernas anförande. Herr Palmstierna frågade, varför vi icke nu kunna göra såsom i fjol och anvisa ett extra anslag. Jag vill på detta svara, att det hänger väsentligen tillsammans med svårigheterna att få tillräckligt kvalificerat folk, som skall göra det arbete, varom

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.
(Forts.)*

här är fråga. Saken hänger icke på att få ett litet extra anslag och anskaffa några unga mer eller mindre erfarna arbetskrafter, utan det gäller här att kunna tillföra verket den sakkunskap, som behövs där- inom, för att verket skall kunna fylla sin uppgift.

Herr Palmstierna sade vidare, att det gäller här att införa en ny generaldirektörsbeställning. Det var en sådan där sanning med modifikation, som man understundom får höra. Löneregleringen betyder för chefen i själva verket en höjning i lönen med 1,000 kronor. Generaldirektörstiteln har han ju redan nu. Jag vill beträffande socialstyrelsens chef endast säga, att jag har ingenting emot att giva även honom generaldirektörs titel och ställning.

Gentemot herr Kronlund vill jag endast erinra, att den nya patentlagen aldrig kan bli sådan, att den gör ett patentverk överflödigt. Det skälet synes mig således icke vara av någon som helst betydelse.

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Rydén: Här har av en talare i denna kammare framhål- lits, att statsutskottet vore fullständigt enigt i sitt utlåtande. Och i Första kammaren har betonats, att utskottet varit enigt så när som på en ledamot. Då jag var den, som inom statsutskottet framförde yrkandet på avslag å hela den föreliggande organisationen men icke har reserverat mig här, så skall jag be att få angiva min uppfattning i frågan.

Jag yrkade inom statsutskottet avslag av huvudsakligen tre skäl. Det första skälet var att denna lönestat och organisation för mig är alldeles orimlig i organisatoriskt avseende först och främst av det skälet, att man här upprättar ett verk med byråchefer och byrådirek- törer såsom direkt lydande under byråcheferna. Det finnes ingen motsvarighet till detta. Organisationen är olämplig. Nu säger herr Carl Persson i statsutskottet liksom här, att i annat fall hade man fått gå på 25 byråchefer. Då får jag säga, att även det synes mig fullkomligt orimligt. Var finnes i statsförvaltningen en organisation med 25 byråchefer och endast 17 andra tjänstemän? Om från patent- verkets sida framföras sådana oförsynta anspråk, så böra de med kraft tillbakavisas.

Det andra skälet för mitt avslagsyrkande var det, att man här band fast bolagsbyrån, visserligen icke formellt — ty man har den allmänna bestämmelsen om skyldighet för tjänstemännen att under- kasta sig förflyttning — men reellt därigenom att patentverket icke kan leva på patentavdelningen med dess nuvarande avgifter utan skall till en del leva på bolagsavgifterna. Om man bryter ut bolagsavdel- ningen och lägger den under ett blivande handelsdepartement, bliver patentverkets ekonomiska ställning sådan, att Riksdagen ställes inför den situationen att antingen höja patentavgifterna eller också bevilja statsmedel. Nu säger visserligen herr Nilson i Örebro, att industriens män gärna gå med på, att patentavgifterna höjas. Ja, stora industri- idkare kunna göra det, men för de fattiga uppfinnarna innebär det icke något oväsentligt, om patentavgifterna höjas. Om man nu går med på denna organisation, så måste man antingen göra det ena eller det andra av dessa två saker. En blivande förflyttning av bo-

lagsavdelningen har man alltså reellt, om också icke formellt, föregripit.

Det tredje skälet var, att jag för min del tyckte, att denna fråga forcerats fram så sent, att det nästan är omöjligt att taga förslaget. Vi få även tänka på en annan sak. Vad skall det bli för konsekvenser med hänsyn till hela statsförvaltningen, om man inför denna grad mellan andra och tredje gradens tjänst? Vi ha konsekvent i denna kammare tillbakavisat alla försök att bryta sönder den löne-reglering, som uppsattes år 1907, och som stått modell för så många senare. Det lyckades verkligen finansministern Swartz att en gång få igenom mellangrader i ett ooberakat ögonblick, nämligen då det gällde kammarrätten, men sedan dess ha vi vakat och visat undan alla sådana försök. Nu kommer man i riksdagens sena timma — under trycket av att ett behov av löne reglering förligger — med detta, som kan få konsekvenser med hänsyn till framtiden, som man icke kan överblicka.

Jag skall för min del framdeles vara med om att sätta chefen i generaldirektörs ställning och även vara med om att göra andra förändringar, när man har en verklig utredning och kan taga frågan om bolagsavdelningens förläggning under omprövning, utan att drivas av en sådan arbetshets, som här sker.

Inom utskottet stod jag ensam och kämpade emot utskottet några timmar för min mening, men jag blev alldeles nedvoterad. Då jag tänkte på att det nu är så mycket att göra i Riksdagen, tyckte jag, att icke det var skäl att reservera sig och därigenom framkalla en debatt, om vilken man vet, hur utgången kommer att bli. Det är därför, som jag icke har reserverat mig. Det är rent riksdagstekniska skäl så att säga, att det icke finnes någon reservation vid det föreliggande betänkandet.

Herr Lindberg: Endast ett par ord. Jag fick en liten antydning för en stund sedan om vad orsaken kunde vara till att herr Palmstierna uppträdde emot utskottets utlåtande, då han uttryckte önskemålet, om jag så får kalla det, eller lät framskytma den meningen, att han skulle vilja ha bolagsavdelningen, där bevillningsutskottet har inflytande, hellre än att lägga den, där statsutskottet har inflytande. Den argumenteringen kan jag åtminstone förstå.

Jag begärde egentligen ordet icke för att säga detta, som kanske kan betraktas såsom en elakhet, utan för att ge herr Kronlund en upplysning, då han ansåg, att organisationen av patentverket skulle anstå, tills vi fått patentlagstiftningen i ordning. Jag vill upplysa, att samma tanke funnits hos uppfinnareföreningen. Men den kommitté, som arbetar med denna lagstiftning, har fått dröjsmål därigenom, att den blivit sysselsatt med ett par andra frågor, nämligen frågorna om särskilda åtgärder mot illojal konkurrens samt om skydd för mönster och varumärken. Detta arbete har sålunda blivit fördröjt; och under sådana förhållanden har uppfinnareföreningen själv förklarar, att den icke kan vänta längre, utan att den hellre ser, att patentverkets organisation får lov att åstadkommas snarast möjligt, även om

Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.
(Forts.)

Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.
(Forts.)

lagstiftningen skall komma senare. Det var dessa upplysningar, jag ville lämna.

Herr Thorsson: Då jag i utskottet biträtt den mening, som här föreligger i dess förslag, skall jag be att få säga ett par ord.

Denna fråga är icke alldeles ny för oss, som handskas med lönerogleringar här i Riksdagen. År 1910 beslöto vi en provisorisk löneroglering för alla icke reglerade ämbetsverk, i avvaktan på att departementalkommittén skulle bliva färdig med sitt arbete. Det är naturligt att alla dessa provisoriska lönerogleringar omfattat de ordinarie tjänstemännen inom resp. verk. Ett verk, som är minst betjänt av en provisorisk löneroglering är — såvitt jag förstår — det ämbetsverk, vars stat nu föreligger till reglering, där personalen består av 21 ordinarie och 67 extra ordinarie tjänstemän. Det är en orimlig proportion mellan ordinaries och extra ordinaries antal. De 21 ordinarie bli tillgodosedda genom en provisorisk löneroglering, så att de i viss mån i ekonomiskt hänseende äro likställda med de redan reglerade verkens tjänstemän. De 67 däremot ha icke samma motsvarighet i denna provisoriska löneroglering. Då jag i min verksamhet strävar för att i mån av behov få så många tjänstemän som möjligt uppförda på ordinarie stat och därigenom garantera statsverket ett mera ordnat och ordentligt arbete av dem, ligger däruti ett skäl för mig att biträda det föreliggande förslaget, då jag nämligen icke finner att det kan bliva någon verklig arbetsprestation utav en tjänsteman, som för sin utkomst skall springa från det ena verket till det andra. Han bar ju nått och jämt hunnit hänga upp rock och hatt i tamburen och gått in i sitt tjänsterum och plockat och vänt med några handlingar, förrän han skall springa till ett annat verk och där göra om samma sak o. s. v. Det blir icke varaktigt arbete och prestationerna bli synnerligen dåliga. Det förvånar mig att en del herrar vill behålla denna form för tjänsteställning, som i andra ämbetsverk har utdömts, och detta hos ett verk där de som anmoda detsamma själva betalar lönerna.

Nu anförde herr Palmstierna såsom det förnämsta skälet emot bifall till utskottets hemställan, att detta skulle hindra bolagsavdelningens förflyttning till det nya handelsdepartementet. Det har icke för mig den ringaste betydelse. Ty om man flyttar bolagsavdelningen ifrån patentverket och lägger den under kommerskollegium eller under det nya handelsdepartementet — eller vad det nu kommer att heta — så blir ju statsverkets inkomster icke minskade. Det blir så, att det nya verket, som får denna bolagsavdelning, får en ökning i sina inkomster; det är endast en bokföringsåtgärd, för den händelseman skulle bli tvungen att höja anslaget till registreringsverket.

Jag kan icke tillmäta det någon stor betydelse. Sedan vill jag säga några ord med anledning av herr Rydén's resonemang om den nya mellangrad, som han ansåg vara någonting så ledsamt. Jag kan icke gilla min partiväns resonemang i föreliggande fall, att där för att vi ha dessa gamla tre lönegrader, så skola vi icke på villkor få göra något avsteg ifrån detta. Jag för min del skulle finna det mycket mera lämpligt, om vi hade fem lönegrader i stället för dessa

tre. Då jag har denna uppfattning, kan jag icke förstå den stora fara, som herr Rydén ser uti inrättandet utav denna mellangrad.

Sedan vill jag gentemot herr Hamrins jämförelser mellan lönerna för järnvägsstyrelsens tjänstemän och de nu förevarande tjänstemännen erinra om en sak. Det är så, att till den kontanta lön, som står upptagen i den tabell, herr Hamrin hänvisade till, tillkomma åtskilliga procent i hyresbidrag, och när jag lägger till detta, blir det så, att en utav de av honom omnämnda tjänstemännen får 8,700 kronor och en av de i den föreliggande staten upptagna tjänstemännen får 8,100; härtill kommer 600 kr. i lönetillägg för tjänstemannen i patentverket, vadan de således bli jämnställda, och likadant blir det med byrådirektörerna. Man skall icke allenast taga de siffror, som stå i tabellen, utan även medräkna naturaförmånerna, som här äro av stor betydelse.

Slutligen vill jag för min del på det allra livligaste understryka herr Carl Perssons resonemang därutinnan, att det är ändå oriktigt, att tjänstemännen i ett ämbetsverk skola få dragas med sämre ekonomiska förhållanden än tjänstemän i andra verk, därför att ännu vissa spörsmål ligga oreglerade. Jag vill erinra alla dessa herrar, som nu slå så starkt på en förskjutning och omflyttning inom verket när departementalkommitténs förslag bliver färdigt, att det kommer — såvitt jag förstår — att beröra icke allenast patentverket, kommerskollegium och andra här omnämnda verk, utan det kommer att sträcka sina verkningar långt utöver detta. Det skulle, tycker jag, icke vara något skäl för oss att icke nu taga det föreliggande förslaget. Då är det bäst att säga till löneregleringskommittén, att den kan gå hem och vila sig, till dess departementalkommittén bliver färdig.

Då jag tror, att starka skäl tala för utskottets förslag, ber jag att få yrka bifall till detsamma.

Herr Olofsson i Digernäs: Jag begärde ordet med anledning utav vad herr Rydén yttrade. Jag vill då säga, att det förefaller mig egendomligt, att vid denna sena timme och denna sena tid under riksdagen en statsutskottsledamot, som varit med om ett betänkande, som är enhälligt tillstyrkt och tillstyrkt även av honom själf, nu uppträder emot utskottets förslag. Skulle man arbeta på det sättet, skulle det väl icke bli slut på riksdagen före midsommar detta år. Jag finner det högst egendomligt. När man varit med om utskottsbetänkandet, skall man väl stå för det och icke sedan komma och söka riva upp hela saken.

Jag vill sedan till herr Palmstierna säga, att alla de skäl, som han uttalar emot utskottsförslaget, varit så fullständigt bemötta i utskottet förut; och när statsutskottet nu kommer med ett enhälligt utlåtande i en fråga, borde man väl åtminstone kunna undvika allt sådant tal, som här förts. Detta om detta.

Sedan skulle jag också vilja säga något om den sparsambets-synpunkt, som herr Palmstierna och andra vilja föra fram. Jag förstår icke den sparsambeten; det får jag erkänna. Jag brukar alltid stå på sparsamhetssidan, men den sparsamhet, som här är fråga om,

Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.
(Forts.)

Ang. om- förstär jag icke. Förhållandet är det, att patentansökningar ligga organisation högvis i patentverket och vänta på att bli behandlade.

Vad är det då för skada, som förorsakas därav, att patentansökningarna måste ligga två eller kanske tre år, innan de bli avgjorda? Jo, det är en mycket större skada än den, som möjligen kan tänkas uppstå därigenom, att vi nu besluta deuna lönerreglering. Vi skola dock komma ihåg, att det är här fråga om ett verk, som betalar sig självt. Det är nämligen så, att tjänstemännen kunna avlönas med vad som inflyter i avgifter från den, som anlita verket, och om så skulle komma i fråga, tror jag verkligen, att dessa helire skulle vilja betala litet mera, om de blott finge sin sak utträttad. Även jag tror, att därmed det stora hela skulle gagnas i hög grad. Det är, som här sagts, så, att man nu måste vänta i årtal, innan ett patentärende blir avgjort, och under tiden har måbända möjligheten att exploatera uppfinningen, som man velat ha patent på, gått alldeles förlorad, ty man har egentligen icke kunnat göra någonting åt saken, förrän patent blivit beviljat.

Jag tror således, att det är en mycket bättre hushållning att här följa utskottet än herr Palmstierna, och jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman, mina herrar! En föregående ärad talare, som här yttrat sig emot det nu föreliggande förslaget, har yttrat om detsamma, att det icke är rimligt. Jag ber dock att få säga, att det är starka och väl befogade skäl, som man här anfört för denna motion. Farhågan för, att orimligheter i detta fall skulle uppstå, låge ju däri, såsom här förut sagts, att icke mindre än 19 personer skulle få en mellangrad, nämligen mellan andra och tredje lönegraden. Herr Rydén borde väl känna till, att alla dessa tjänstemän redan finnas inom verket, och för övrigt i än större antal än vad statsutskottet ifrågasätter, att det skulle bli. Det finnes där icke mindre än 7 adjungerade ledamöter, bland vilka man då även inberäknat ordinarie ledamot. Och det finnes vidare 22 rotlar, som förestås var och en av en byråingenjör. Nu skulle 19 av dessa byråingenjörer bliva byrådirektörer, alltså ett mindre antal, än vad antalet byråingenjörer förut varit. Att man givit dessa byrådirektörer en mellangrad, en grad mellan andra och tredje graden, får sin förklaring därav, att blott andra grads lön icke är full betalning för dessa personer i förhållande till de fordringar, som man ställer på dem. Man hade då endast att följa den principen, som redan förut blivit fastslagen av Riksdagen, nämligen i fråga om kammarrätten och det där förekommande s. k. revisionskommisarieämbetet. Revisionskommisarierna ha skyldighet att föredraga inom kammarrätten. Det var då icke möjligt annat än att även dessa tjänstemän borde få samma lönegrad på grund av de stora fordringar, som man ställde på dem i kunskapsväg. Man har här ansett sig böra fästa avseende vid att en del av ingenjörerna hos nu ifrågavarande ämbetsverk ha föredragningskyldighet, och man har därvid såsom mönster haft revisionskommisarierna i kammarrätten. När dessa ingenjörer ha föredragningskyldighet, har man ansett, att de borde

stå i denna grad just med hänsyn till de fordringar, som man då ställer på dem. Det är som sagt just med revisionskommissarie-ämbetet som mönster, som man inrättat dessa lönetyper. Det är emellertid icke nog med, att man har en dylik mellangrad i kammarrätten, utan man har även en sådan i hovrätten. Såsom man kan finna av hovrättens stat, har man där mellangrader dels mellan första och andra graden, dels mellan andra och tredje graden. Det vore ju bra, om man kunde hålla sig till de tre normalgraderna, men det låter sig icke göra på alla områden och icke heller på det nu ifrågasvarande.

Men huru ställer sig denna orimlighet? Jo, den är endast så, att det föreslagits 7,400 kronor i slutlön, och det är väl icke för mycket, hade jag så när sagt, för dessa tjänstemän, på vilka man ställer så stora fordringar såväl i teoretiskt avseende som i övrigt. Dessa ha nu i många år arbetat i verket såsom extra och sedan flyttats upp i första graden för att slutligen befordras till denna mellangrad mellan andra och tredje graden, som sedan kanske blir slutpunkten. Man kan icke säga att en sådan avlöning är för hög, och man sätter ju sådana löner för alla andra, på vilka man ställer liknande fordringar i fråga om såväl de teoretiska kunskaperna som den praktiska insikten. För övrigt lär det väl icke dröja länge, tänker jag, förrän vi här ha att behandla ett utskottsutlåtande, som rör frågan om inrättandet av ett nytt verk, som icke finnes förut, och där har man en likaså orimlig stab av tjänstemän: en chef, 4 ledamöter och en tjänsteman i andra och två i första lönegraden. Jag tager alldeles för givet, att herr Rydén då kommer att med största värme tala för, att detta förslag skall gå igenom, fastän det där gäller att skapa ett nytt verk, medan det här gäller att reglera ett verk, som existerat i tiotal år, men där just till följd av den nuvarande organisationen arbetet, såsom vi sett, blivit i hög grad tillbakasatt. När man inrättar ett nytt verk, som icke förut varit behöfligt, och ger detta 4 tjänstemän i tredje graden, 1 i andra och 2 i första, då synes det mig, som om man icke hade fog att ställa sig ogynnsamt gentemot regleringen av ett verk, som arbetat i tiotal år.

Det är på grund av nu anförda omständigheter, som jag anser, att utskottet haft starka skäl för sin hemställan, och jag ber att fortfarande få vidhålla mitt yrkande om bifall till densamma.

Herr Christiernson: Jag ber att få säga ett par ord med anledning av de principer, som här uttalats av en ärad partikamrat på skånebanken och som gingo ut på, att man bör ha tjänstemännen i ett verk på ordinarie stat och att, om tjänstemännen i ett verk icke intaga denna ställning, det är bäst att så fort som möjligt sätta dem på ordinarie stat och att sedan alltsammans går utmärkt. Jag ber emellertid att få vädja till kammarens ledamöter, om det verkligen är så välbetänkt att bifalla detta förslag. Här har nu med styrka framhållits, att vi befinna oss i en stor omorganisationsperiod, där det är fråga om att omlägga vår statsförvaltning och på grund av detta är det ju troligt, att det verk, varom det nu är frågan, skall dragas in under denna omorganisation. Ha vi inför ett sådant sak-

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.*
(Forts.)

Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.

(Forts.)

förhållande någon anledning att uppflytta de tjänstemän hos detta verk, som nu stå på extra stat på ordinarie stat? Jag vill dessutom säga, att det är väl icke direkt ett statsintresse att uppföra tjänstemännen på ordinarie stat, utan det är främst ett tjänstemannaintresse. Frågan är, huru långt man skall sträcka ut denna princip, att den, som en gång kommit in i statens tjänst, skall vara anställd i statens tjänst så att säga till döddagar, och att han, när arbetskraften tager slut, har rätt till en avsevärd pension. Jag menar att detta är en sak, som man kan diskutera, om all statstjänst skall vara ordinarie. Vi hörde här, hurusom herr Carl Persson framhöll, att det vid nu ifrågavarande verk finnes *fast* anställd ungefär lika stor personal nu, som det skulle bli enligt det nya förslaget. Herr Thorssons svartmålning om, att tjänstemännen på grund av att de befinna sig på extra stat, blott komma in i tamburen, hänga upp sin rock och gå igenom lokalerna ett tag för att sedan skynda ut till tamburen igen och taga på sig sin rock samt gå över till ett annat verk, är icke, överensstämmande med verkliga förhållandet. Det är en falsk bild han lämnar, när han skildrar förhållandena på det sättet. Jag vädjar vidare till de här närvarande, som icke ha förmånen av att vara fast anställda vid statens tjänst, utan kanske äro anställda i annans tjänst eller själva ha folk i sin tjänst, om det verkligen är nödvändigt att dessa, som äro i tjänst, skola uppföras på ordinarie stat, för att de skola göra rätt för sig och för att man skall få något arbete av dem. Nej, det är förvisso icke nödvändigt. Här talas visserligen om och man söker göra sig lustig över bevillningssynpunkter och att herr Rydén brustit i statsutskottsdisciplin, men man har dock icke kunnat bestrida, att vi nu befinna oss i en stor omorganisation, där det, såsom jag nämnde, är fråga om statsförvaltningens omläggning, varav detta verk alltid på ett eller annat sätt kommer att beröras. Dessa skäl, som icke kunna bestridas, äro så starka, att man måste böja sig för dem. Jag vädjar också till kammarens ledamöter, om det icke mer än en gång hänt, när frågan om en dylik omorganisation som i dag varit före, att man hört från statsrådsbänken, att densamma varit absolut nödvändig och icke kunde under några förhållanden uppskjutas — jag vill nu icke alls säga, att herr statsrådet i detta fall på något sätt sagt för mycket — och så har man pressat fram frågan och det ena med det andra har spelat in, så att man gått med på den reform, som förelegat, men snart har man blivit ytterst betänksam och kommit underfund med, att det visserligen var en reform, men en av de sämre. Jag tror för min del, och det har blivit min mening, sedan jag försökt sätta mig in i denna sak, att det icke är någon fara med ett uppskov av denna fråga till nästa år, utan att mycket talar för, att det är en fördel att nu få ett sådant uppskov. Herr Thorsson säger visserligen, att det icke är någon risk att antaga förslaget. Jag vill dock vädja till de här närvarande: är det icke ytterligt svårt att t. ex. få en statstjänsteman, som blir ordinarie och som tjänstgör i rummet nr 2, flyttad till rummet nr 3 t. ex.? Därtill fordras många och långa procedurer, och jag tror, att herr Thorsson erinrar sig ett ärende, som nu icke föranleder någon Riksdagens åtgärd i år, enär bevillningsutskottet skiekat

tillbaka detsamma, där det just är fråga om en dylik svårighet att få tjänstemännen in i en omorganisation, som är behöfvig.

Jag finner alltså för min del, att när man har ett verk på extra stat, vilket verk på det ena eller andra sättet beröres av en snart kommande stor omorganisation av vår statsförvaltning, man icke bör föregripa händelserna och överföra denna personal på ordinarie stat, ty sedan står man inför alla dessa svårigheter, som byråkratien uppreser. Det är dock lättare och så att säga smidigare, när i dylika fall man har att göra med folk, som blott står på extra stat, och i detta fall vill jag verkligen vara så obarmhärtig, att jag säger: låt dessa tjänstemän ännu ett år vara kvar på extra stat, så att vi kunna avgöra detta verks regleringsfråga i sammanhang med den fråga, som den verkligen har samband med. Och man bör icke taga alltför stor hänsyn till detta mindre vägande skäl, huruvida de äro ordinarie eller icke.

Jag ber således att få yrka bifall till det av herr Palmstierna framställda yrkandet.

Herr Rydén: Jag skall be att få säga ett par ord till herr Olofsson, som här mycket skarpt gick till rätta med mig, därför att jag vågat uppträda och framföra samma mening här som i statsutskottet. Jag framställde ju icke något yrkande, då jag icke avgivit någon reservation. Jag hade givetvis ej heller här kommit att yttra mig i denna fråga, därest icke en av utskottets ledamöter hade varit nog ogrannlaga, att ehuru han visste, att jag inom utskottet på det bestämdaste bekämpat detta förslag, men måst giva vika för den tanke, som gjorde sig gällande, att vi skulle försöka att så mycket som möjligt påskynda ärendena och jag fördenskill icke reserverade mig, ehuru han visste att jag givit vika av en sådan anledning, kommer han ändå och anför såsom en särskild omständighet, vilken skulle tala för antagandet av detta förslag, att utskottet varit enhälligt. Jag har inom utskottet energiskt kämpat för min uppfattning, men då jag givit efter av skäl, jag nu anför, känner jag mig oförhindrad att här i kammaren giva till känna min uppfattning i frågan, och jag vill tillägga, att det är icke jag, som tagit upp denna debatt eller förorsakat den.

Jag ber att få säga ett par ord till herr Carl Persson. Han framhöll, att denna organisation icke var så orimlig, därför att dessa personer, som här skulle föras på ordinarie stat, redan förut voro anställda hos ämbetsverket. Ja, det hänger ju på, hur de nu äro anställda och hur de sedan skulle bliva anställda. Om herrarna hade med sig den kungl. propositionen, skulle herrarna där på sid. 8 och 9 finna en redogörelse för, vilka löner dessa tjänstemän, som det här är fråga om, ha nu och vilka de skulle få enligt det framlagda förslaget. Såsom vi finna, skulle i en hel del fall lönen för de tjänstemän, som nu stå i första graden och alltså ha 4,000 kr., komma att höjas upp till byråchefs avlöning eller 8,100 kronor och för en del till byrådirektörs avlöning eller 6,800 kronor nu genast. Så förhåller det sig. En del av dem ha nu begärt att bli byråchefer tvärt, alltså hoppa över en eller halvannan grad. Det är visser-

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.*

(Forts.)

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.
(Forts.)*

ligen sant, som man säger, att de redan nu finnas där, men det är skillnad på den ställning, som de skulle få enligt den nya organisationen, och den de nu ha. Jag ber er, mina herrar, att närmare se på, vad det skulle kosta. Vi skola komma ihåg, att dessa tjänstemän redan äro i åtnjutande av provisorisk löne reglering och de ha alltså redan nu kommit upp till de normallöner, som gälla för de nyreglerade verken. Men detta oaktat skulle staten stiga med 104,000 kronor, och verket hotar att bli betydligt större än hela styrelsen för statens järnvägar.

Jag kan icke finna annat, än jag haft skäl för den uppfattning, jag framfört i utskottet, att man här gått alldeles för långt, och därför bör man också, anser jag, här ställa sig tveksam.

Herr Thorsson: Herr vice talman! Jag måste replikera min partivän från Hälsingborg med ett par ord. Det kan ju hända, att jag yttrade mig något drastiskt, när jag gjorde jämförelse mellan å ena sidan de extra och å andra sidan de ordinarie tjänstemännen. Jag kan ju gärna i så måtto ändra mitt uttalande, att jag säger, att mina ord icke få tagas fullt bokstavligt, när jag skildrade vilken kort tid, som dessa extra ordinarie tjänstgöra. Men så mycket vet jag, att då en tjänsteman skall gå ifrån det ena verket till det andra, då kan han icke lämna den arbetsprestation, som en tjänsteman bör kunna lämna, som uteslutande ägnar sitt arbete åt ett verk. Nu är det naturligtvis så, att allting bör tagas med ett visst förstånd.

Jag yttrade mig så, att jag strävar efter att få så många tjänstemän som möjligt på ordinarie stat. Därmed avser jag naturligt, att när det bevisas att staten har stadigvarande sysselsättning åt en person, skall han beredas fast anställning. Jag vill nämligen se till, att tjänstemännen också ha en viss säkerhet för sin tillvaro. Jag kan icke fullt dela talarens från Hälsingborg yttrande, att, även om det är smidigare att ha med extra ordinarie tjänstemän att göra, det också alltid är rätt att se saken från denna synpunkt, ty man får väl även i någon mån ta hänsyn till de personer, vars existens man står i begrepp att avgöra.

Sedan vill jag säga, att även efter den nya regleringen, så blir det icke på långt när samtliga tjänstemän, som komma på ordinarie stat, utan det blir, såsom herr Carl Persson nämnde, omkring 41 personer, som uppflyttas på ordinarie stat, och då verkets hela personal för närvarande utgör 88 personer, så blir det sålunda ett avsevärt antal ändå, som fortfarande förbli extra tjänstemän. Jag har hört sägas — kanske jag är felaktigt underrättad — att det finnes ett antal extra tjänstemän, som icke tjänstgöra mer än två till fyra timmar på dagen, och av vad jag sålunda tillät mig erinra om håller följaktligen åtskilligt streck. Sedan vill jag säga, att med den bestämmelse, som här skulle infogas i beslutet, är man ju från den fara, som min partivän hyste i fråga om svårigheten att omplacera dessa tjänstemän.

Jag vill icke längre upptaga kammararens tid, jag har endast velat ha sagt detta såsom ett tillägg till mitt förra yttrande.

Herr Branting: Herr talman! Jag skall icke förlänga debatten med många ögonblick. Jag skall endast be att för min del få hemställa, om kammaren verkligen kan finna det lämpligt att, såsom saken här ligger, fatta ett positivt beslut i denna fråga. Det har ju under debatten utförligt framhållits, att vi stå inför en situation, där det är fråga om att genom ett förhastat beslut föregripa departementalkommitténs utlåtande, som är att förvänta inom en tämligen nära framtid, och som avser att på ett helt annat sätt inom det blivande handelsdepartementet organisera dessa förhållanden. Det har vidare framhållits, att man redan om några veckor har att vänta kommerskollegiumkommitténs utlåtande, vilket står i mycket nära samband med denna fråga. Nu skulle man, trots att saken ligger så, så fast en sådan byråkratisering och så höga löner, som här äro ifrågasatta! Jag kan för min del icke tro, att Andra kammaren skall vara med om detta, och jag ber, herr talman, att få förena mig med dem som yrka avslag.

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.*
(Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre Adelswärd: Herr vice talman, mina herrar! Herr Palmstierna har ett par gånger under debatten påvisat en, som han anser, inkonsekvens av Kungl. Maj:t, i det att nämligen Kungl. Maj:t vid 1912 års riksdag, då framställning gjordes om ändring i den provisoriska löneregleringen för nu ifrågavarande verk, pekade på, att den definitiva löneregleringen skulle komma att uppskjutas, till dess patentlagstiftningen hade blivit ändrad. Det kan ju ligga en viss sanning i detta påstående, men jag vill förklara orsaken, varför Kungl. Maj:t i år har gjort en framställning, som icke strängt taget överensstämmer med vad vid det tillfället framhölls. Under ärendets behandling vid 1912 års riksdag framhölls det, med anledning av att man så snart efter år 1911 föreslog en ändring i den provisoriska löneregleringen, att det visat sig alldeles nödvändigt att ytterligare göra ändringar, för att över huvud taget verket skulle något så när kunna hållas i gång och utföra det nödvändigaste arbetet, och därför ansåg man rätt så gott att nu med ens taga itu med ett definitivt ordnande av löneregleringen och en definitiv omorganisation. Dessa uttalanden, som framfördes också till mig, gäfvö anledning till den mindre vanliga åtgärden att då genast komplettera kommittén och anmoda den att gå i författning om att uppgöra förslag till definitiv omorganisation och lönereglering; och det är vad som nu har skett.

Här har en ärad talare ansett, att detta förslag är, såsom han uttryckte sig, en orimlig organisation. Detta mycket starka påstående har redan blivit bemött, och jag skall icke fästa mig så mycket vid det. Jag tror dock, att man kan säga, att denna hans uppfattning om det föreliggande förslaget, om jag också icke får beteckna den såsom »orimlig», åtminstone kan betecknas såsom mycket överdriven.

Här har ånyo påståtts, att då man väntade en större omorganisation med handelsdepartement och omorganisation också av kommerskollegium o. s. v., så borde man icke föregripa de anordningar, som då kunde komma att följa beträffande nu ifrågavarande verk. Redan då jag

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.*

(Forts.)

förra gången yttrade mig, påvisade jag, att ett sådant föregripande verkligen icke har någon som helst praktisk betydelse, ty den bologsavdelning, som det gäller, kan, jag upprepar det, utan någon svårighet överflyttas till och inpassas i en annan organisation, i ett annat verk, om man finner det nödvändigt. Jag försäkrar, att någon svårighet därvidlag icke kan påvisas.

Vad beträffar organisationen och de här föreslagna lönerna, vilka många anse vara för högt tilltagna, så måste jag likaledes upprepa vad jag här förut sagt, nämligen att jag är bestämt övertygad om, att det icke förhåller sig så, som här på vissa håll påstått. Man måste se till, att man verkligen får dugligt folk till de uppgifter, som föreligga för detta verk, men skall man få dugligt och kvalificerat folk för detta arbete, måste man även betala dem så, att icke de bästa gå bort från statens tjänst och till enskild tjänst.

Innan jag slutar, ber jag att få bemöta ett yttrande av en annan ärad talare, som ville bibringa kammaren den uppfattningen, att vad vi här tala om icke är ett statsintresse, utan att det endast är ett tjänstemannaintresse att öfverflytta folk från extra ordinarie befattningar till ordinarie. Jag ber er, mina herrar, vara förvissade om, att när man tar närmare kännedom om arbetena inom statens verk, så blir man övertygad om, att det icke blott är ett tjänstemannaintresse, att tjänsterna förändras till ordinarie. Ty det är sannerligen icke det bästa arbetet och bestämt icke det mest ekonomiska, som utföres i ett verk, där den öfvervägande delen av tjänstemännen äro extra. Jag, som haft tillfälle att se arbete inom andra områden än statsförvaltningens, kan verkligen, det vågar jag påstå, intyga, att så icke är förhållandet, utan i regel är det nog så, att det är ett verkligt statsintresse, att innehavarna av befattningarna äro väl betalda och att statens arbetare äro ordinarie och icke i alltför stor utsträckning extra. Jag ber kammaren vara övertygad därom, att ett sådant statsintresse verkligen här föreligger i detta organisationsförslag, som avser att uppflytta åtskilliga tjänstemän till ordinarie platser, och att detta verkligen är av nöden.

Jag hoppas att kammaren ville behjerta dessa förhållanden och biträda utskottets förslag.

Herr Byström: Herr talman! Det har sagts, att man icke har kunnat studera denna fråga och således icke kunnat på egna studier bilda sig den uppfattning, man behöver för att kunna fatta beslut nu. Jag vill säga, att även om det förhåller sig så nu, är detta på sätt och vis fallet även med frågor, som föreläggas Riksdagen i ett tidigare skede, än vad här skett. Såvitt man kan finna av betänkandet, synes mig, som om den nu föreslagna lönestaten bör kunna anses vara ungefärligen överensstämmande med lönestaterna på motsvarande områden. Jag tycker därför, att det från den synpunkten icke kan möta några svårigheter att bifalla statsutskottets hemställan. Det har också av flere talare och synnerligast av herr statsrådet framhållits, att här är ett sådant, jag höll nästan på att säga, skriande behov i detta fall, och jag tror därför, att det är nödvändigt, att kammaren och Riksdagen nu fatta beslut i överens-

stämmelse med statsutskottets tillstyrkande. Vidare är det ju prövat av många, det är prövat av kommittén, av Kungl. Maj:ts och slutligen av statsutskottet, som enhälligt har tillstyrkt denna framställning, och jag vore nästan färdig att säga, att det är prövat av herr Carl Persson också. Han brukar icke släppa igenom sådana här saker alltför lättvindigt, och jag tror även, att hans uttalande i detta stycke kan betyda ganska mycket.

*Ang. om-
organisation
av patent-
och registre-
ringsverket.*
(Forts.)

Herr vice talman, med åberopande av dessa synpunkter, ber jag att få hemställa, att kammaren måtte besluta i enlighet med statsutskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till det av herr Palmstierna under överläggningen framställda yrkandet; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Då votering emellertid begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande vote-ringsproposition:

Den som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande, nr 127, röstar

Ja;

Den det ej vill röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit det av herr Palmstierna under överläggningen framställda yrkandet.

Omröstningen utföll med 81 ja, men 111 nej, och hade kam-maren alltså bifallit det av herr Palmstierna under överläggningen fram-ställda yrkandet.

§ 11.

Slutligen föredrogs statsutskottets memörial, nr 128, om anvi-sande av de i regeringsformens 63 § föreskrivna kreditivsummor; och biföll kammaren därvid vad utskottet hemställt.

§ 12.

Anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 121, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 15 kap. 22 och 24 §§ straff-lagen;

nr 122, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om expropriation m. m.

nr 123, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om inskränkning i inmutningsrätten:

nr 124, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1, 2, 3, 4 och 7 §§ i förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall av gällande bestämmelser om häradsting; och

nr 125, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av § 24 värnpliktslagen den 14 juni 1901.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes bevillningsutskottets betänkanden: nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om arvsskatt och skatt för gåva;

nr 53, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående stämpelavgiften dels ock en i ämnet väckt motion;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag beträffande vissa ändringar i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper ävensom en i samma ämne väckt motion;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om vissa ändringar i 6—10 §§ i förordningen den 20 april 1906 angående en särskild stämpelavgift för försäljning av punsch, arrak och rom; samt

nr 56, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändringar i 13, 19 och 25 §§ förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt.

§ 14.

Justerades protokollsutdrag.

§ 15.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Åkerman</i>	under 8 dagar fr. o. m. den	23 maj,
» <i>Jonsson</i> i Hökhult	» 4 » » »	26 »
» <i>Bergman</i>	» 6 » » »	26 », och
» <i>Olofsson</i> i Digernäs	» 6 » » »	26 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 4,45 e. m.

In fidem
Per Cronvall.